

Ğ

Ğ

Ğ

YALIN YAYINCILIK
İstanbul-2020

Ğ

Ğ

Ğ

halukozsari@gmail.com

YALIN YAYINCILIK

Ordu Caddesi Özbek Çarşısı No. 25/41

(İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'nün Karşısında)

34452 Beyazıt - Fatih - İSTANBUL

Tel: 0212 518 43 63 - 0532 556 84 36

e-mail: yalinitap@gmail.com

www. yalinitap.com

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayıncı Sertifika No: 44154

Birinci Basım: Ocak 2020

Bu kitabın 5846 sayılı Yasa ile korunan bütün hakları yazarına aittir. İzinsiz olarak herhangi bir şekilde çoğaltılamaz. Kaynak gösterilmek suretiyle alıntılar yapılabilir.

All rights reserved.

No part of this book may be reproduced or stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means mechanical, electronic, photocopy, magnetic, tape or otherwise, without permission in writing from the writer.

YAZAR HAKKINDA

Lisans eğitimini 1984 yılında İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Sağlık Yönetimi Yüksek Lisans ve Doktora eğitimini ise 1994 ve 2003'te Hacettepe Üniversitesi'nde tamamladı. İstanbul Üniversitesi'nde; 2009 yılında Yardımcı Doçent, 2014 yılında Doçent ve Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi'nde 2019 yılında Profesör oldu.

2014 yılından bu yana, Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi'nde Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi-Sağlık Yönetimi Bölüm Başkanı ve Sağlık Politikaları ile Sürekli Eğitim Merkezi Müdürü görevlerini yürütmektedir.

2009-2014 yılları arasında İstanbul Üniversitesi'nde; Senatör, Rektör Danışmanı, Kurucu Hastaneler Genel Direktörü ile Öğretim Üyesi ve İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde Sağlık Yönetimi Bölüm Başkanı görevlerinde bulundu.

2000-2009 yılları arasında, özel sektörde; sağlık yönetimi ve sağlık sigortası alanlarında Genel Koordinatör, Danışman, Yönetim Kurulu Üyesi olarak çalıştı.

1984-1999 yılları arasında, Sağlık Bakanlığı'nda; Gümüşhane İl Sağlık Müdürü, Sağlık Bakanlığı merkez teşkilatında Sağlık Reformu ve Dünya Bankası kredili Sağlık Projesi Genel Koordinatörü göreviyle eş zamanlı Bakan Müşaviri ve Müsteşar Yardımcısı görevlerini yaptı.

Prof. Dr. S. HALUK ÖZSARI

1990 yılından bu yana Türkiye Sağlık Reformları sürecinde; değişik hükümetler ve yasama dönemlerinde hazırlanan kanun tasarı taslakları teknik çalışmalarında, Devlet Planlama Teşkilatı'nın Sağlık Sektörü Master Plan Etüt Çalışması ile VII., VIII., IX., X. ve XI. Beş Yıllık Kalkınma Planları Sağlık Özel İhtisas Komisyonları ile Türkiye Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu "Ülkemizin Sağlık Sorunları ve Çözüm Önerileri" Raporu ve Johns Hopkins Üniversitesi Bloomberg Halk Sağlığı Okulu'nun TÜSİAD "Sağlıklı Bir Gelecek: Sağlık Reformu Yolunda Uygulanabilir Çözüm Önerileri" Raporu'nda danışman ve/veya uzman olarak görev yaptı.

Sağlık yönetimi alanında; 56'sı uluslararası 644 ayrı toplantı katılımı ile basılan ve yayınlanan 18 kitap ve kitap bölümü dahil toplam 161 yayını ve bu yayınlarına 89 atfı bulunmaktadır.

Alev Etiz ile evli olup İdil ile Zeynep adlı iki çocukları vardır.

*Bugünlerimi borçlu olduğum,
Rahmetli Babam Ali Özsarı ve
Annem Müjgan Yılmaz Özsarı'ya
en derin minnet duygularıyla...*

İ İ İ

Sunu	13
Önsöz	15
Özet.....	19

Ğ Ğ Ğ

1.1. Sıhiye ve Muavenet-i İctimaiye Vekaleti Kuruluşu	27
1.2. Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetleri Sağlık Bakanları.....	31
1.3. Cumhuriyetin İlanı Sonrası Sağlık Bakanları	36
a) 100 Yılın Birinci Yirmi Beş Yılı Sağlık Bakanları.....	36
b) 100 Yılın İkinci Yirmi Beş Yılı Sağlık Bakanları.....	40
c) 100 Yılın Üçüncü Yirmi Beş Yılı Sağlık Bakanları.....	58
d) 100 Yılın Dördüncü Yirmi Beş Yılı Sağlık Bakanları.....	78

Ğ İ

2.1. Ortalama Sürenin Üstünde Görev Yapan Bakanlar	95
2.2. Ortalama Sürenin Altında Görev Yapan Bakanlar	95
2.3. Bakanların Dönemlere Göre Değişme Özellikleri.....	96

İ İŞ İ Ğ İ İ İ İ İ İ İ İ

3.1. Siyasi Parti Dağılımlarına Göre Sağlık Bakanları	102
3.2. Seçim Bölgelerine Göre Sağlık Bakanları	107
3.3. Eğitim ve Meslek Dağılımına Göre Sağlık Bakanları	107
a) Meslek Dağılımları	107
b) Tıp Doktoru Olan Sağlık Bakanlarının Uzmanlıkları.....	108
c) Tıp Doktoru Olmayan Sağlık Bakanları	109
d) Sağlık Bakanlarının Yaptıkları Görevler	110
e) Yaşayan Sağlık Bakanları	111

Ğ

Ş

4.1. Sağlık Bakanlığı'nın 100. Yılında Sağlık Bakanları Görevde Kalma Olasılıkları Araştırması, 1920-2020	112
4.2. Sağlık Bakanlığı'nın 75. Yılında Sağlık Bakanları Görevde Kalma Olasılıkları Araştırması, 1920-1995	113
SONUÇ	114
KAYNAKLAR	116
İNDEKS	120

İ İ

Tablo-1: Sağlık Bakanlığı'nın 100. Yılında Sağlık Bakanları.....	28
Tablo-2: Cumhuriyet Öncesi Sağlık Bakanları ve Görev Süreleri .	31
Tablo-3: Bir Yılda Az Görev Yapan Sağlık Bakanları.....	99
Tablo-4: Üç Aydan Az Görev Yapan Sağlık Bakanları.....	100
Tablo-5: Bir Aydan Az Görev Yapan Sağlık Bakanları	100
Tablo-6: Birden Fazla Hükümette Sağlık Bakanlığı Yapanlar	100
Tablo-7: Cumhuriyet Halk Partisi Milletvekili Sağlık Bakanları ...	103
Tablo-8: Demokrat Parti Milletvekili Sağlık Bakanları.....	103
Tablo-9: Adalet Partisi Milletvekili Sağlık Bakanları	104
Tablo-10: Yeni Türkiye Partisi Milletvekili Sağlık Bakanları	104
Tablo-11: Milliyetçi Hareket Partisi Milletvekili Sağlık Bakanla- rı	104
Tablo-12: Anavatan Partisi Milletvekili Sağlık Bakanları.....	105
Tablo-13: Doğru Yol Partisi Milletvekili Sağlık Bakanları.....	105
Tablo-14: Demokratik Sol Parti Milletvekili Sağlık Bakanı	105
Tablo-15: Adalet ve Kalkınma Partisi Milletvekili Sağlık Bakan- ları	106
Tablo-16: Siyaset Dışı Sağlık Bakanları.....	106
Tablo-17: Sağlık Bakanlığı'nın 100. Yılında Sağlık Bakanları Görevde Kalma Olasılıkları, 1920-2020.....	113
Tablo-18: Sağlık Bakanlığı'nın 75. Yılında Sağlık Bakanları Görevde Kalma Olasılıkları, 1920-1995.....	113

“Sağlık ve sosyal yardım konularında izlediğimiz amaç şudur:

Milletimizin sağlığının korunması ve kuvvetlendirilmesi, ölümün azaltılması, nüfusun artırılması, bulaşıcı ve salgın hastalıkların etkisiz hale getirilmesi, bu yolla millet bireylerinin din ve çalışmaya yetenekli bir halde sağlıklı vücutlar olarak yetiştirilmesi...”

Mustafa Kemal Atatürk, 1922

Bir ülkede sağlık politikasını belirleyen ve/veya uygulayan çok sayıda makam olabilir. Ancak hiç tartışmasız ana çatı Sağlık Bakanlığı'dır. Ülkemizde de sağlık hizmetlerinin yönetimi açısından dümende hep Sağlık Bakanlığı olmuştur. İçinde bulunduğumuz 2020 yılı, Sağlık Bakanlığı kuruluşunun ülkemizdeki 100.yılıdır. Bilindiği gibi, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanından üç buçuk yıl önce 23 Nisan 1920 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi Ankara'da toplanmış ve fiilen idareyi ele almıştır. Daha önceleri, II. Abdülhamit tarafından 1908 yılında İçişleri Bakanlığı'nda bir Genel Müdürlük olarak kurulmuş olan yapıyı, işte bu Meclis açılışının dokuzuncu gününde, yani 2 Mayıs 1920'de, Sıhhiye ve Muavenet-i İçtimaiye Vekâleti (Sağlık ve Sosyal Yardım İşleri Bakanlığı) olarak kurmuştur.

Mesleğe adım attığımız 1980'li yıllardan bu yana birçok Sağlık Bakanını ve şimdi lağvedilmiş Müsteşar unvanlı en üst düzey devlet memuru yönetici ile Bakanlık'ta çalıştım. Bazıları ile birebir görüşme ve çalışma fırsatı da buldum. Uzun erimli sağlık politikası oluşturmada ve bunu uygulamada dirayet gösterebilirler bile, görev süreleri bu politikaları tam oturtmadan sona erebiliyordu. Böylece halk sağlığı adına kayda değer politika yeniliklerine bir türlü şahit olamıyorduk. Bakanların ya meslek dışından ya da meslekten olsa bile sadece kendi klinik uzmanlığı bakış açısıyla sınırlı görüşlerinin işleri bazen zorlaştırdığı dönemler bile oldu. Sonuç olarak, her dönemde Bakan'a kendini kabul ettirmiş bürokrat grubun düşünce ve deneyim sınırlarını aşmak kolay olmuyordu.

Aynı kuşaktan yetiştiğimiz, Sağlık Bakanlığı'nda Müsteşar Yardımcısı pozisyonuna yükselebilen değerli arkadaşım Prof. Dr. Haluk Özsan ile benzer bir mesleki kariyer süreci ve iş yaşamı geçmişimiz oldu. Toplam çeyrek asrı aşan bir süre birlikte çalıştık. Bu durum, uzun yılları içeren bir dayanışmayı ve hatıralarıyla güçlü bir dostluğu beraberinde getirdi.

Elinizdeki bu kitap, Cumhuriyet tarihimiz boyunca ülkemizde Sağlık Bakanlarının derli toplu bir envanterini de içermektedir aslında. Geçmişte yaşananları tam anlayamadığımızda, geleceğe dair isabetli öngörülerde bulunmamız imkânsızlaşır. Deneyimlerimiz yol haritası çizmemizde en güçlü kaynağımızdır.

Prof. Dr. S. HALUK ÖZSARI

Sağlık yönetimi geçmişine yönelik önemli bir kaynak eksikliği ilk kez bu zgn eserle, kapsamlı bir içerikle giderilmiş oluyor. Kılı kırk yaran titizliğiyle birkaç yıldır emek vererek bu kitabı ortaya koyan kıymetli meslektaşım Prof. Dr. Haluk zsarı'yı canığnlden kutluyorum. Buna benzer eksiklikleri tamamlayacak birçok birikimi olduğunu biliyor ve bu çabanın sadece bu kitapla sona ermemesini, yeni eserlerle devamını arzu ediyorum. Emeği geçenlerin ellerine sağlık olsun.

Ocak 2020, İstanbul.

3 Mayıs 2020'de ilk Sağlık Bakanı olarak Adnan Adıvar'ın, Ankara Valiliği'nin bir odasında çalışmaya başladığından bugüne yüzyıl bitmiş olacak. Yani içinde bulunduğumuz 2020 yılında, Sağlık Bakanlığı'nın kuruluşunun 100.yılına girilmiş oldu. Bu önemli yıldönümünde, 100 yılda Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı'nda en üst düzey sağlık yöneticisi olan Sağlık Bakanlarının, Bakanlık yaptıkları dönemin sağlık gündemi hakkında fikir verecek yasal düzenlemelerle, az bilinen bazı özelliklerini de içeren objektif bir analiz amaçlandı.

Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşları, o zamanki adı Sıhhiye ve Muavenet-i İçtimaiye Vekâleti olan Sağlık Bakanlığı'nı, Kurtuluş Savaşı yıllarında kurmuştu. Cumhuriyetimizin kuruluşunun üç buçuk yıl öncesi, cephede savaş sürerken ve ayrıca da Türkiye Büyük Millet Meclisi açılışının ikinci haftasında gerçekleşmesi çok anlamlıdır. Üçüncü sırada çıkan bir Kanun ile 11 Bakanlık arasında kurulan Sağlık Bakanlığı, yaşanan savaş koşullarına rağmen sağlık hizmetine verilen önem ve öncelik açısından bakıldığında, dünyada örneği bulunmayan bir sağlık yönetimi yapılanmasıdır. Mustafa Kemal Atatürk'ün *"Sağlık ve sosyal yardım konularında izlediğimiz amaç şudur: Milletimizin sağlığının korunması ve kuvvetlendirilmesi, ölümün azaltılması, nüfusun artırılması, bulaşıcı ve salgın hastalıkların etkisiz hale getirilmesi, bu yolla millet bireylerinin dinç ve çalışmaya yetenekli bir halde sağlıklı vücutlar olarak yetiştirilmesi..."* ifadesinin 1922 yılına aittir. Neredeyse 100 yıl öncesinden sağlığı koruma ve geliştirmenin önemine yapılan bu sağlam vurgu ile Bakanlık yapılanmasının değeri daha da artırmaktadır.

1984 yılında Cerrahpaşa Tıp Fakültesi mezuniyetim sonrası mecburi hizmet kurasını Gümüşhane Torul Aktaş Köy Sağlık Ocağı Hekimi olarak çektim. Sağlık Müdürlüğü Sağlık Ocakları Şube Müdürü olarak sağlık yöneticiliğine adım attığım 1985'te 45. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve 33. Sağlık Bakanı Mehmet Aydın görevdeydi. O günden bugüne, 35 yılı aşkın süre geçmiş.

Kamu ve özel sektörde, bürokrat veya akademisyen kimliklerimle, çok değişik konumlarda çalıştığım 20 Sağlık Bakanı hatırlıyorum.

Birlikte çalışma fırsatını bulduğum Sağlık Bakanları ile iyi, hatta derin izler bırakan yaşanmışlıklarım oldu. İzlerin de ötesinde, örneğin en kısa süre görev yapan 5 Sağlık Bakanı'ndan üçüyle çalışma fırsatı yaşamak, kendine özgü koşullar ve bakış açıları farkını da yaşama deneyimini bana kazandırdı.

Daha 1946 yılında Johns Hopkins Halk Sağlığı Okulu Sağlık Yönetimi ve İlişkili Disiplinler eğitimi almış Sağlık Yönetiminin de ustası Nusret Fişek Hocamızla, kısa dönem süren Bakanlığından 30 yılı aşkın bir süre sonra tanıştırılan Sağlık Müdürlerinden biri olmak, bende iz bırakan çok ayrı bir onur ve deneyimdi.

Meslek yaşamımın 36. yılında "Geriye ne kaldı" sorgulamasında, bu kitabı yazarken gözümün önünden geçenlerin hepsi, işte bu birbirinden çok farklı izler ve yaklaşımlar... Bu kişisel ve kurumsal yaşanmışlıklar arasında; stratejik ve yenilikçi bakışlardan günlük hızlı kararlara kadar uzanan geniş yelpazede birçok örnek sıralanabilir. Doğaldır ki, bu derin anlamlar içeren yelpazenin bir ucu reformist yaklaşımlar ise diğer ucu, süresi ile o günün kendine özgü koşulları gereği gününbirlik yöneticilik yapma zorunluluğunun getirdiği bakışlar olmuştur. Hemen ilk aklıma gelen örnekler arasında; Gümüşhane Sağlık Müdürlüğü görevimin son yılı ile Sağlık Bakanlığı'ndaki ilk yılımda Bakanım olan Halil Şıvgın, çok kısa bir süre çalıştığımız İsmail Karakuyu, o günleri yaşayanların hafızalarında Sağlık Reformu süreci ile yer eden Yıldırım Aktuna ile Sağlık Politikaları Kurulu Üyesi olarak akademisyen kimliğimle ilk kez birlikte çalıştığımız Mehmet Müezzinoğlu yaşanmışlıklardan birkaç güzel kesit...

Bu kitapta, Üsküdar Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı Değerli Hocam Prof. Dr. Haydar Sur ve ekibinin emeği ve desteği ile hayata geçen, 100 ve 75 yıllık Bakanlık tarihinde göreve gelen Sağlık Bakanlarının altı aylık dönemler halinde, görevde kalma olasılıkları araştırmaları da yer almaktadır. Aslında bir "survival analysis" yani sağ kalım analizi olan bu araştırmada, 100 yıllık dönemde görev yapan Sağlık Bakanlarının, göreve başladıklarında altı aylık dönemler halinde Bakan olarak devam etme olasılığı hesabı yapılmakta, yani Bakan olma dönemlerine ilişkin istatistiksel bir öngöründe bulunmaktadır.

Benzer araştırma, ilk olarak, Sağlık Yönetimi Doktora öğrenciliğimde gerçekleştirilmişti. Hacettepe Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı'nda Saygıdeğer Hocam Prof. Dr. Sabahat Tezcan'ın yönlendirme ve desteğiyle yapılan bu araştırmayı, bürokratik yoğunluk yüzünden, Hocam'ın isteğine rağmen, ne yazık ki yayınlatabileceğim. Sağlık Bakanlığı'nın 75. Kuruluş Yıldönümü de olan 1995 yılında, sekiz ay süreli geçici uzman olarak Türkiye Cumhurbaşkanlığı'na görevlendirildim. 1996'da biten Devlet Denetleme Kurulu Başkanlığı "Ülkemizin Sağlık Sorunları ve Çözüm Önerileri Raporu"nda bu araştırmadan söz edildi ve kayda geçmiş oldu. Dolayısıyla, bu kitapta, Türkiye'de ilk kez yapılan bu iki araştırmanın sonuçları da karşılaştırılmaktadır.

10 yıl ve katları olan süreler, devletler ve kurumlarının yaşamlarında önemli köşe taşlarıdır. Köşe taşı olan bu dönemlerin süreçleri, analizleri ve kıyaslamaları geleceğe mutlaka aktarılmalıdır. Akademik ortamlar, bu aktarımların bilgiye dayalı ve objektif değerlendirilebileceği uygun alanlardır. Bu alana, Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı'nın 100.kuruluş yılında naçizane bir katkı da ben sunmak istedim. Dilerim, tüm meslek yaşamımda hep yapmaya gayret ettiğim gibi, ülkemizde sağlık yönetiminin daha iyiyi, daha yeniyi, öncü ve farklısını yakalamada, bu kitap da bir katkı sağlar ve daha iyilerinin oluşumuna basamak olur.

Sağlık Yönetimi alanına böyle bir çalışmayı kazandırma konusundaki fikrimi, duydukları ilk andan itibaren destekleyerek beni yüreklendiren, tek tek isim sayarken mutlaka unutabileceklerim olacağı endişesiyle isimlerini sıralamaktan çekindiğim;

tüm dostlarım, öğrencilerim, öğretim üyesi arkadaşlarım, rektörlerim ve yöneticilik hayatımın yaşamımda iz bırakan katkılarıyla valilerim, müsteşarlarım, bakanlarıma,

beni Sağlık Yönetimi Doktora Eğitimi'ne adeta zorlayan akademik ortamda da Sağlık Yönetimi Üstadı Değerli Hocam Prof. Dr. Çağatay Güler'e,

bu kitabın her sayfasında kalıcı ve yerinde katkıları için sevgili Faik abimiz Prof. Dr. Faik Çelik'e,

başlangıç aşamasından sonuna kadar, saygın deneyimi ve konulara hakim bakışı ile bu kitap için beni hep doğru yönlendiren aile dostumuz Canan Konuk'a,

Prof. Dr. S. HALUK ÖZSARI

bulmakta zorlandığım bilgileri, belki de sadece kendinde olan sayılı kaynaklarını benimle paylaşarak aktaran Saygıdeğer Hocam Prof. Dr. Semih Başkan'a,

böyle bir çalışmanın gerekliliğini vurgulayarak yirmibeş yıl önce başlatan, epidemiyolojiyi sağlık yöneticiliğimde doğru kullanmama yol açan temeli atan, Hocaların Hocası Prof. Dr. Sabahat Tezcan'a,

geçtiğimiz yıl aynı araştırmayı tekrar yapma konusunda bana teknik destek veren, bürokratik ve akademik geçmişimizde yollarımızın daima samimi kesiştiği Değerli Dostum ve Hocam Prof. Dr. Haydar Sur'a çok teşekkür ediyorum.

Her görevimde, önceliklerini daha verimli ve üretken bir iş süreci için bana destek olma yönünde kullanan, yaşamlarımızı paylaştığımızdan bugüne bu yaklaşımlarını ısrarla sürdürerek bunu bir tercih değil doğal bir anlayışa dönüştüren; canım eşim Alev, sevgili kızlarımız İdil ve Zeynep'e özel olarak ve "100. Yıl" ifadesi kitap adında yer almasına ilham kaynağı olan oğlumuz Utku Özman'a ayrıca teşekkür ediyorum. Ne mutlu ki hep birlikte olmuşuz...

Ocak 2020, İstanbul.

2020 yılı Sağlık Bakanlığı'nın 100.kuruluş yılıdır. Kitapta, 100 yıllık dönemde görev yapan Sağlık Bakanları ve görev sürelerinin analizi ile altı aylık dönemler halinde görevde kalma olasılıkları araştırmalarının sonuçları sunulmaktadır.

100 yılda ulaşılan sadece bazı büyüklükler olarak bakıldığında bile 86 sağlık kurumu, 6.437 hasta yatağı, 554 hekimden; sadece 1500'ü aşkın hastane ve 140 binden fazla hasta yatağına, 150 binden fazlası hekim olan 1 milyondan fazla sağlık çalışanına ulaşılan bir sektörden söz edilen süreç yaşanmıştır. Sağlık politikaları alanında yapılanlar bu kitabın kapsamı dışında başka çalışmaların konusu olacaktır. 100 yılda ulaşılan tüm bu kazanımların, sağlık alanındaki en tepe yöneticileri olan ve dönemlerine emek vermiş aynı zamanda da sağlık çalışanlarına ekip liderliği yapmış Bakanların gayretleriyle oluştuğunu vurgulamak gerekir.

Sıhhiye ve Muavenet-i İctimaiye Vekâleti bugünün adlandırılmasıyla Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açıldığı 23 Nisan 1920 sonrası ikinci haftada, 2 Mayıs 1920'de 3 sayılı Kanun ile kurulmuştur. Sağlık Bakanlığı kuruluşu, Cumhuriyet Dönemi sağlık tarihi açısından önemli bir dönüm noktasıdır. Sağlık hizmetlerini İçişleri Bakanlığı kapsamından ilk kez bir bakanlık düzeyine taşıyan Atatürk ve arkadaşları; içeriğinden uygulamasına kadar yeni başlayan dönem için sağlam bir temel de atmışlardır. Mustafa Kemal Atatürk'ün; *“Memleketimizin sıhhatini korumak ve takviye etmek, ölümü azaltmak, nüfusu çoğaltmak, bulaşıcı ve salgın hastalıkların tahribine karşı koyma ve bu surette millet fertlerinin dinç ve çalışmaya kabiliyetli sıhhatli vücutlar halinde yetişmesini temin etmeliyiz.”* ifadesiyle netleşen bu anlayış, Cumhuriyet'in ilk yıllarına damgasını vurmuştur.

Kitabın birinci bölümünde Cumhuriyet öncesi ile Cumhuriyet'in ilanı sonrası, yirmi beş yıllık dönemler halinde dört dönem anlatılmaktadır.

Sıhhiye ve Muavenet-i İctimaiye Vekâleti, 29 Ekim 1923 öncesi; Adnan Adıvar ile başlayan, Refik Saydam ile devam eden ve Rıza Nur ile tamamlanan 3 ayrı Sağlık Bakanı dönemini yaşamıştır.

Cumhuriyetin kurulması ile başlayan dönemde 65 ve 10 Temmuz 2018'de başlayan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile birlikte 66 Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nde; 60 Sağlık Bakanı görev yapmıştır. Aralıklı veya ardışık birden fazla kez görev yapan Bakanlar dikkate alındığında ise Sağlık Bakanlığı tarihinde 100.yıla girilen 1 Ocak 2020 tarihine kadar 52 Sağlık Bakanı görev yapmıştır.

100 yılın ilk yirmi beş yılı olan 1920-1945 yılları arası dönemde; Adnan Adıvar, Refik Saydam, Rıza Nur, Mazhar Germen, Hulusi Alataş ve Sadi Konuk Sağlık Bakanı olarak görev yapmıştır. Bu dönemde Sağlık Bakanı ortalama Bakanlık süresi 1.521 gün (4 yıl 2 ay 1 gün) olarak gerçekleşmiştir.

14. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nden başlayan ve 31. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ne kadar geçen ikinci 25 yıllık dönem 1945 ile 1970 yılları arasındadır. Bu dönemde görev yapan Sağlık Bakanı sayısı 18, ortalama Bakanlık süresi ise 507 gündür (1 yıl 4 ay 22 gün).

Üçüncü yirmi beş yıllık dönem, 1970-1995 yılları arası dönemdir. 31 ile 50. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri arasındaki bu dönemde, 23 Sağlık Bakanı, ortalama 397 gün (1 yıl 1 ay 2 gün) görev yapmıştır.

100 yılın son yirmi beş yıllık dönemi olan 1995-2020 yılları arasında ise 50. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nden 66. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ne kadar 10 Sağlık Bakanı, ortalama 913 gün (2 yıl 6 ay 3 gün) Bakanlık yapmıştır.

Kitabın ikinci bölümünde; ortalama süreye göre en uzun, en kısa süreli Bakanlık görevi yapanların değişim analizleri ile birden fazla Hükümet döneminde Sağlık Bakanlığı yapanlar gibi özellikler aktarılmaktadır.

TBMM Hükümeti'nin ilk Sağlık Bakanı'nın göreve başladığı 3 Mayıs 1920'den, 1 Ocak 2020 tarihine kadar geçen toplam sürenin 36.376 gün olduğu dikkate alınır, 52 Bakan için ortalama görev süresi 700 gün yani 1 yıl 11 ay 5 gün olmaktadır. Dolayısıyla 16 Bakan ortalama görev süresinin üzerinde görev yaparken, 36 Bakan ortalama görev süresinin altında görev yapmıştır.

En uzun süre Sağlık Bakanlığı yapanlar arasında; ilk sırada gelen Refik Saydam'dır. Aralıklı olarak toplam 15 yıl 2 ay 3 gün Sağlık Bakanlığı yapan Refik Saydam'ı, aralıklı olarak toplam 11 yıl 4 ay 4 gün Recep Akdağ ve aralıksız 7 yıl 2 ay 25 gün ile Hulusi Alataş takip etmektedir. 10 gün Bakanlık yapan Nusret Fişek ile Cemil Çiçek ve 13 gün Bakan olan Nafiz Kurt en kısa süreli görev yapan Sağlık Bakanları olmuştur.

İlk 25 yıldaki 6 Sağlık Bakanı'nin 2'si, 50 yılda 22 Sağlık Bakanı'nin 9'u, 75 yılda 43 Sağlık Bakanı arasından 13'ü ve 100 yıllık süre içinde ise toplamda 52 Sağlık Bakanı'nin 16'sı ortalamanın üstünde süreyle Bakanlık görevi yapmışlardır.

En az Sağlık Bakanı değişikliği yaşanan 10 yıllık dönemler; 1930 ile 1940 ve 2000 ile 2010 yılları arası olmuştur. Sırasıyla bu dönemlerde; Refik Saydam ve Ahmet Hulusi Alataş ile Osman Durmuş ve Recep Akdağ Sağlık Bakanı olarak görev yapmıştır.

En fazla Sağlık Bakanı değişikliği yaşanan 10 yıllık dönemler ise; 14 Bakan ile 1970 ile 1980 yılları arası, 12 Bakan ile 1990 ile 2000 yılları arası, 11 Bakan ile 1960 ile 1970 yılları arası dönemler olmuştur.

14 Sağlık Bakanı değişen 1970-1980 yılları arası dönemin, Mart 1971 ile Ekim 1980 arasındaki sekiz buçuk yılında toplam 11 Sağlık Bakanı değişikliği yaşanmış, Bakanlar ortalama 281 gün görev yapılmıştır. Bu dönemin sadece Nisan 1977 ile Aralık 1980 tarihleri arası, değişen Sağlık Bakanı sayısı 7'dir.

Üçüncü bölüm; Sağlık Bakanlarının siyaset ile ilişkilendirilebilecek bazı özelliklerini aktarmaktadır.

Siyasi Parti iktidar/koalisyon ortaklıkları dönemi açısından sıralandığında; Cumhuriyet Halk Partisi'nin 11, Demokrat Parti'nin 5, Adalet Partisi'nin 6, Yeni Türkiye Partisi'nin 2, Milliyetçi Hareket Partisi'nin 2, Anavatan Partisi'nin 8, Doğru Yol Partisi'nin 7, Demokratik Sol Parti'nin 1, Adalet ve Kalkınma Partisi'nin 4 ayrı Sağlık Bakanı ile çalıştığı görülecektir. Siyaset dışı 9 Sağlık Bakanı görev yapmıştır.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin ilk Sağlık Bakanı ile birlikte 66 Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nde görev yapan 52 Sağlık Bakanı eğitim durumları dağılımına bakıldığında; 10'u Profesör, 3'ü Doçent düzeyinde olmak üzere 41 Tıp Doktoru, 1 Öğretim Üyesi (Matematik Doçenti), 3 İktisatçı, 4 Hukukçu, 1 Eczacı, 1 Ziraat Mühendisi, 1 lise mezunu olduğu görülecektir.

Tıp Doktoru olmayan Sağlık Bakanları arasında; Öğretim Üyesi İsmail Karakuyu, Eczacı Kazım Dinç, Hukukçular; Selahattin Cizrelioğlu, Cengiz Gökçek, Cemil Çiçek, Halil Şıvgın, İktisatçılar; Mehmet Aydın, Bülent Akarcalı, Rıfat Serdaroğlu, Ziraat Mühendisi Nihat Kitapçı, İş İnsanı Nafiz Kurt yer almaktadır.

Meslek dağılımları ile Siyasi Parti ilişkisinde; Demokrat Parti, Adalet Partisi, Yeni Türkiye Partisi, Demokratik Sol Parti, Adalet ve Kalkınma Partisi dönemlerinde görev yapanlar ile siyaset dışından atanan Sağlık Bakanlarının tamamının Tıp Doktorudur. Cumhuriyet Halk Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi, Anavatan Partisi, Doğru Yol Partisi dönemleri Sağlık Bakanları Tıp Doktoru dışı mesleklere mensuptur.

Sağlık Bakanlığı'nın Yüzüncü Yılında 52 Sağlık Bakanı arasındaki tek kadın Bakan, daha sonra Rektörlüğünü yaptığı Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Türkan Akyol'dur.

Sağlık Bakanlığı Müsteşarlığı döneminde aynı zamanda 10 gün Sağlık Bakanı da olan Prof. Dr. Nusret Fişek, 1963 yılında Türkiye'de sağlık yönetimi eğitimini başlatmıştır. Nusret Fişek'in bu tarihten 17 yıl önce, 1946 yılında Johns Hopkins Halk Sağlığı Okulu'nda "Sağlık Yönetimi ve İlişkili Disiplinler" konulu eğitim alması dikkat çekicidir.

Sağlık Bakanlığı sonrasında; Refik Saydam Başbakan, Mustafa Kalemli Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Cemil Çiçek Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve Başbakan Yardımcısı, Faruk Sükan Başbakan Yardımcısı ve İçişleri ile Devlet Bakanlıkları, Recep Akdağ Başbakan Yardımcısı, Yıldırım Aktuna Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü, Vefa Tanır Bayındırlık, Orman ve Millî Savunma Bakanı, Mustafa Kalemli İçişleri ve Orman Bakanı, Rıza Nur Dışişleri Bakanı, Salih Ragıp Üner İçişleri Bakanı, Fahrettin Kerim Gökay İmar ve İskan Bakanı, Kemal Demir Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, Türkan Akyol Devlet Bakanı, Bülent Akarcalı Turizm Bakanı,

Mehmet Müezzinoğlu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı olarak görev yapmıştır.

Dördüncü bölümde; Sağlık Bakanlarının göreve geldikleri gün altı aylık dönemler halinde görevde kalma olasılık hesabı yapılan iki araştırma sonucu paylaşılmaktadır. Araştırmalara göre, Bakanların görev süreleri görevde kalma olasılıkları ile paralellik göstermektedir. Yapılan analiz; Sağlık Bakanlığı'nın 100 yılını içeren dönemde göreve gelen bir Sağlık Bakanı için ilk altı ay görevde kalma olasılığının yüzde 89,7, ikinci altı ay görevde kalma olasılığının yüzde 65,5, üçüncü altı ay görevde kalma olasılığının yüzde 44,1, dördüncü altı ay görevde kalma olasılığının da yüzde 29,3 olduğunu göstermiştir. Bir başka ifadeyle, 1920 ile 2020 arasındaki 100 yıllık tarihinde Sağlık Bakanları, göreve geldikleri gün itibarıyla, Bakanlık görevinde kalma olasılıkları ilk yıllarını tamamladıktan sonra yüzde 50'nin altına düşeceği öngörülebilir.

1996 yılında yapılan benzer doktora dönemi çalışmasında ise; 1920 ile 1995 arası 75 yıllık dönemde, 52 Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin 43 Sağlık Bakanı için, görevde kalma olasılığı; ilk altı ayda yüzde 78, ikinci altı ayda yüzde 48, üçüncü altı ayda yüzde 34, dördüncü altı ayda ise yüzde 24 olarak bulunmuştur. Bu araştırma; Sağlık Bakanlarının görevde kalma olasılığının yüzde 50'nin altına düşmesinin 75 yılda ikinci altı ay olarak hesaplandığını göstermektedir.

Kitap, en üst düzey sağlık yöneticisi olarak Sağlık Bakanları ile sağlık politikalarındaki devamlılık arasındaki ilişkiyi vurgulayarak, 75 ve 100 yıllık Bakanlık tarihinde Sağlık Bakanları görevde kalma olasılıklarının karşılaştırılması ile sona ermektedir.

Ğ Ğ

İ İ İ İ İ

2 Mayıs 1920, 3 sayılı Büyük Millet Meclisi İcra Vekillerinin Suret-i İntihabına Dair Kanun'un yasalaşma tarihidir. Kanun'un ilk maddesi ile içinde Sıhhiye ve Muavenet-i İctimaiye Vekâleti'nin (Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı) bulunduğu 11 Bakan'dan oluşan Bakanlar Kurulu kurulmuştur. İcra Vekilleri Heyeti Reisi (Başbakan) Mustafa Kemal Atatürk olurken, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanından yaklaşık üçbuçuk yıl önceki Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti'nde Dr. Adnan Bey (Adıvar) 3 Mayıs 1920'de seçilen ilk Sağlık Bakanı olmuştur. 11 Mayıs 1920 tarihi de ilk Sağlık Bakanı'nın Ankara Vilayet Konağı odasında görevine başladığı tarihtir.

Sağlık Bakanlığı kuruluşu, Türkiye Cumhuriyeti sağlık tarihi açısından önemli bir dönüm noktasıdır. İçişleri Bakanlığı yönetimindeki sağlık hizmetlerinin, ilk kez müstakil bir Bakanlık yönetimine taşıyan Atatürk ve arkadaşları; kuruluşundan uygulamasına kadar yeni bir dönemin de temelini atmışlardır. Bu temel, Atatürk'ün "*Memleketimizin sıhhatini korumak ve takviye etmek, ölümü azaltmak, nüfusu çoğaltmak, bulaşıcı ve salgın hastalıkların tahribine karşı koymak ve bu surette millet fertlerinin dinç ve çalışmaya kabiliyetli sıhhatli vücutlar halinde yetişmesini temin etmeliyiz*" ifadesiyle, Cumhuriyet'in ilk yıllarına damgasını vurarak somutlaşmaktadır.

Atatürk; "*Sağlık ve sosyal yardım konularında izlediğimiz amaç şudur: Milletimizin sağlığının korunması ve kuvvetlendirilmesi, ölümün azaltılması, nüfusun artırılması, bulaşıcı ve salgın hastalıkların etkisiz hale getirilmesi, bu yolla millet bireylerinin dinç ve çalışmaya yetenekli bir halde sağlıklı vücutlar olarak yetiştirilmesi*" ifadesiyle Cumhuriyet'in ilk yıllarına damgasını vuran bu anlayışın nasıl güçleneceğinin yol haritasını ortaya koymaktadır. Bu sözün üzerinden iki yıl geçtikten sonra, 1924'de, "*Zamanımıza kadar genel sağlığın uğradığı ihmalin derecesi, mücadele yoluna girildikçe daha kuvvetli kendisini göstermektedir*" tespitiyle, yönetimin izleme değerlendirme kavramına vurgu yapmaktadır.

Sağlık Bakanı	Görev Yaptığı Hükümet ve Dönemi	Görev Süresi (gün)
1 Abdülhak Adnan ADIVAR	1. TBMM Hükümeti 03.05.1920-10.03.1921	311
2 İbrahim Refik SAYDAM	2. TBMM Hükümeti 10.03.1921-20.12.1921 1. T. C. Hükümeti 30.10.1923-06.03.1924 2. T. C. Hükümeti 06.03.1924-22.11.1924 4. T. C. Hükümeti 03.03.1925-01.11.1927 5. T. C. Hükümeti 01.11.1927-27.09.1930 6. T. C. Hükümeti 27.09.1930-04.05.1931 7. T. C. Hükümeti 04.05.1931-01.03.1935 8. T. C. Hükümeti 01.03.1935-25.10.1937	5.538
3 Rıza NUR	3. TBMM Hükümeti 24.12.1921-27.10.1923	674
4 Mazhar GERMEN	3. T. C. Hükümeti 22.11.1924-03.03.1925	102
5 Ahmet Hulusi ALATAŞ	9. T. C. Hükümeti 25.10.1937-11.11.1938 10. T. C. Hükümeti 11.11.1938-25.01.1939 11. T. C. Hükümeti 25.01.1939-03.04.1939 12. T. C. Hükümeti 03.04.1939-09.07.1942 13. T. C. Hükümeti 09.07.1942-09.03.1943 14. T. C. Hükümeti 09.03.1943-18.01.1945	2.640
6 Mehmet Sadi KONUK	14. T. C. Hükümeti 18.01.1945-05.08.1946	562
7 Behçet UZ	15. T. C. Hükümeti 07.08.1946-10.09.1947 16. T. C. Hükümeti 10.09.1947-10.06.1948 21. T. C. Hükümeti 17.05.1954-09.12.1955	1.245
8 Kemalî BAYAZIT	17. T. C. Hükümeti 10.06.1948-16.01.1949 18. T. C. Hükümeti 16.01.1949-22.05.1950	705
9 Nihat Reşat BELGER	19. T. C. Hükümeti 22.05.1950-19.09.1950	117
10 Ekrem Hayri ÜSTÜNDAĞ	19. T. C. Hükümeti 20.09.1950-09.03.1951 20. T. C. Hükümeti 09.03.1951-17.05.1955	1.332
11 Ali Nafiz KÖREZ	22. T. C. Hükümeti 09.12.1955-25.11.1957	705
12 Lütfi KIRDAR	23. T. C. Hükümeti 26.11.1957-27.05.1960	911
13 Nusret KARASU	24. T. C. Hükümeti 30.05.1960-25.08.1960	85
14 Nusret Hasan FİŞEK	24. T. C. Hükümeti 25.08.1960-05.09.1960	10
15 Salih Ragıp ÜNER	25. T. C. Hükümeti 05.09.1960-20.11.1961	440
16 Süleyman Suat SEREN	26. T. C. Hükümeti 20.11.1961-26.06.1962	216
17 Yusuf AZİZOĞLU	27. T. C. Hükümeti 26.06.1962-26.10.1963	485
18 Fahrettin Kerim GÖKAY	27. T. C. Hükümeti 05.11.1963-26.12.1963	51

SAĞLIK BAKANLIĞI'NIN 100. YILINDA SAĞLIK BAKANLARI

	Sağlık Bakanı	Görev Yaptığı Hükümet ve Dönemi	Görev Süresi (gün)
19	Kemal DEMİR	28. T. C. Hükümeti 26.12.1963-20.02.1965 35. T. C. Hükümeti 23.05.1972-16.04.1973 38. T. C. Hükümeti 18.11.1974-18.04.1977	1.622
20	Faruk SÜKAN	29. T. C. Hükümeti 22.02.1965-27.10.1965	249
21	Osman Edip SOMUNOĞLU	30. T. C. Hükümeti 27.10.1965-01.04.1967	519
22	Vedat Ali ÖZKAN	30. T. C. Hükümeti 01.04.1967-03.11.1969 31. T. C. Hükümeti 03.11.1969-06.03.1970 32. T. C. Hükümeti 06.03.1970-12.03.1971	1.436
23	Türkan AKYOL	33. T. C. Hükümeti 26.03.1971-13.12.1971	257
24	Cevdet AYKAN	34. T. C. Hükümeti 13.12.1971-23.05.1972	160
25	Vefa TANIR	36. T. C. Hükümeti 16.04.1973-26.01.1974 39. T. C. Hükümeti 21.04.1977-21.06.1977	386
26	Selahattin CİZRELİOĞLU	37. T. C. Hükümeti 26.01.1974-18.11.1974	292
27	Celal ERTUĞ	40. T. C. Hükümeti 21.06.1977-21.07.1977	30
28	Cengiz GÖKÇEK	41. T. C. Hükümeti 21.07.1977-05.01.1978	168
29	Mete TAN	42. T. C. Hükümeti 05.01.1978-12.11.1979	676
30	Münif İSLAMOĞLU	43. T. C. Hükümeti 12.11.1979-11.09.1980	303
31	Necmi AYANOĞLU	44. T. C. Hükümeti 22.09.1980-23.12.1981	456
32	Kaya KILIÇTURGAY	44. T. C. Hükümeti 23.12.1981-13.12.1983	720
33	Mehmet AYDIN	45. T. C. Hükümeti 13.12.1983-17.10.1986	1.034
34	Mustafa KALEMLİ	45. T. C. Hükümeti 17.10.1986-21.12.1987	429
35	Bülent AKARCALI	46. T. C. Hükümeti 21.12.1987-26.06.1988	185
36	Cemil ÇİÇEK	46. T. C. Hükümeti 26.06.1988-06.07.1988	10
37	Nihat KİTAPÇI	46. T. C. Hükümeti 06.07.1988-31.03.1989	265
38	Halil ŞIVGIN	47. T. C. Hükümeti 31.03.1989-23.06.1991	815
39	Yaşar ERYILMAZ	48. T. C. Hükümeti 23.06.1991-20.11.1991	147
40	Yıldırım AKTUNA	49. T. C. Hükümeti 20.11.1991-25.06.1993 53. T. C. Hükümeti 07.03.1996-28.06.1996 54. T. C. Hükümeti 28.06.1996-26.04.1997	984
41	Rıfat SERDAROĞLU	50. T. C. Hükümeti 25.06.1993-28.11.1993	153
42	Kazım DİNÇ	50. T. C. Hükümeti 28.11.1993-15.08.1994	227

Sağlık Bakanı	Görev Yaptığı Hükümet ve Dönemi	Görev Süresi (gün)
43 Doğan BARAN	50. T. C. Hükümeti 15.08.1994-05.10.1995 51. T. C. Hükümeti 05.10.1995-30.10.1995 52. T. C. Hükümeti 30.10.1995-07.03.1996	557
44 Nafiz KURT	54. T. C. Hükümeti 30.04.1997-13.05.1997	13
45 İsmail KARAKUYU	54. T. C. Hükümeti 13.05.1997-30.06.1997	47
46 Halil İbrahim ÖZSOY	55. T. C. Hükümeti 30.06.1997-11.01.1999	556
47 Mustafa Güven KARAHAN	56. T. C. Hükümeti 11.01.1999-29.05.1999	138
48 Osman DURMUŞ	57. T. C. Hükümeti 29.05.1999-18.11.2002	1.264
49 Recep AKDAĞ	58. T. C. Hükümeti 18.11.2002-14.03.2003 59. T. C. Hükümeti 14.03.2003-29.08.2007 60. T. C. Hükümeti 29.08.2007-06.07.2011 61. T. C. Hükümeti 06.07.2011-24.01.2013 65. T. C. Hükümeti 25.05.2016-19.07.2017	4.139
50 Mehmet MÜEZZİNOĞLU	61. T. C. Hükümeti 24.01.2013-29.08.2014 62. T. C. Hükümeti 29.08.2014-28.08.2015 63. T. C. Hükümeti 28.08.2015-24.11.2015 64. T. C. Hükümeti 24.11.2015-25.05.2016	1.217
51 Ahmet DEMİRCAN	65. T. C. Hükümeti 19.07.2017- 10.07.2018	356
52 Fahrettin KOCA	Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi 10.07.2018-Devam ediyor.	

Tablo-1’de, 3 Mayıs 1920 tarihinden Sağlık Bakanlığı kuruluşunun 100.yılına girildiği 1 Ocak 2020 tarihine kadar, Cumhuriyet öncesi 3 Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti ve Cumhuriyet’in ilanı sonrası Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Hükümeti ile birlikte 66 Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti görev yapmıştır. Aralıklı veya ardışık birden fazla kez görev yapan Sağlık Bakanları açısından bakıldığında ise 52 Sağlık Bakanı bulunmaktadır.

Ğ İ İ İ İ

Türkiye Cumhuriyeti kurulmadan önce, hatta Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışından sadece on gün sonra, 2 Mayıs 1920 tarihli kanun ile ilk kurulan 11 Bakanlıktan biri, bugün kullanılmakta olan adıyla Sağlık Bakanlığı olmuştur. 1920 yılında Bakanlık düzeyinde merkezi yönetim yapılanması dünya örnekleri henüz tam oluşmamışken, savaş halindeki ülkede kurulan Sağlık Bakanlığı'na, Cumhuriyet öncesi her üçü de Tıp Doktoru olan Bakan olarak; Adnan Adıvar, Refik Saydam, Rıza Nur seçilmiştir.

1.271 gün olan Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetleri döneminde Sağlık Bakanı için ortalama Bakanlık süresi 424 gün (1 yıl 1 ay 29 gün) olarak gerçekleşmiştir.

Cumhuriyet öncesi Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetleri Sağlık Bakanlarının göreve başlangıç ve ayrılış tarihleri ile görev süreleri Tablo 2'de yer almaktadır.

ğ

	Sağlık Bakanı	Başlangıç	Ayrılış	Görev Süresi (gün)
1	Adnan ADIVAR	03.05.1920	10.03.1921	311
2	Refik SAYDAM	10.03.1921	20.12.1921	286
3	Rıza NUR	24.12.1921	27.10.1923	674

3 Mayıs 1920'de başlayıp 10 Mart 1921'e kadar 311 gün süren Adnan Adıvar'ın Bakanlığı, 10 ay 11 gün ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetleri ortalama Bakanlık süresinden 113 gün az olmuştur.

(03.05.1920 - 10.03.1921)

- ✓ Doğum 1881 Gelibolu,
- ✓ Ölüm 1955 İstanbul,
- ✓ 1905 Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane mezunu
- ✓ Berlin Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden İç Hastalıkları Uzmanı,
- ✓ Cumhuriyet tarihinin ilk bilim tarihçisi,

- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin seçtiği I. İcra Vekilleri Heyeti ilk Sağlık Bakanı,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi ikinci Başkanı,
- ✓ 1917'de yazar Halide Edip ile evlendi,
- ✓ Mondros Anlaşması sonrasındaki ilk direniş örgütü olan Karakol Cemiyeti kurucularından,
- ✓ Savaş zamanında Çocuk Esirgeme Kurumu kurucularından,
- ✓ Kurtuluş Savaşı sonrası Hamid Bey'in yerine Türkiye Büyük Millet Meclisi İstanbul temsilcisi,
- ✓ Türkiye'nin ilk muhalefet partisi Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kurucularından,
- ✓ 1925 Haziran ayında Parti'nin kapatılması sonrası bir süre bağımsız Milletvekilliği yaptı,
- ✓ 30 Ocak 1926'da Milletvekilliğinden ayrılarak Avrupa'ya gitti,
- ✓ 14 yıl, İngiltere ve Fransa'da yaşadı, 1939'da Türkiye'ye döndü,
- ✓ 1946'da Demokrat Parti İstanbul listesinden bir dönem Bağımsız Milletvekili seçildi.

***

Adnan Adıvar sonrası ikinci Sağlık Bakanı Refik Saydam'dır. Refik Saydam'ın 8 ayrı Hükümet döneminde yürüttüğü Sağlık Bakanlığı'nın ilki olan bu dönem, 1921 yılının 10 Mart ve 20 Aralık tarihleri arasında 286 gün (9 ay 16 gün) olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetleri ortalama Bakanlık süresinden 138 gün az olmuştur.

İ

(10.03.1921 - 20.12.1921)

(30.10.1923 - 06.03.1924)

(06.03.1924 - 22.11.1924)

(03.03.1925 - 01.11.1927)

(01.11.1927 - 27.09.1930)

(27.09.1930 - 04.05.1931)

(04.05.1931 - 01.03.1935)

(01.03.1935 - 25.10.1937)

- ✓ Doğum 1881 İstanbul, Ölüm 1942 İstanbul.
- ✓ 1905'de Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'yi Tabip Yüzbaşı olarak bitirdi,
- ✓ 1914'te Sahra Genel Sağlık Müfettiş Muavini,
- ✓ Bakteriyoloji Enstitüsü'nde; tifo, dizanteri, veba ve kolera aşılı ile tetanos ve dizanteri serumlarını ürettirdi,
- ✓ Tifüs için hazırladığı aşı literatüre geçti, I. Dünya Savaşı ile Kurtuluş Savaşı'nda kullanıldı,
- ✓ 19 Mayıs 1919'da 9. Kolordu Sağlık Müfettiş Muavini göreviyle Mustafa Kemal ile birlikte Samsun'a çıktı,
- ✓ Mustafa Kemal'in karargâhı dağıtıldıktan sonra atandığı Erzurum Askeri Hastanesi Bulaşıcı Hastalıklar Servisi Şefliği görevini kabul etmeyerek Ordu'dan ayrıldı,
- ✓ Erzurum ve Sivas Kongresi çalışmalarına katıldı,
- ✓ 1920 Türkiye Büyük Millet Meclisi Beyazıt (Ağrı) Milletvekili, daha sonraki dönemlerde İstanbul Milletvekili,
- ✓ II. İcra Vekilleri Heyeti'nde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin seçtiği ikinci Sağlık Bakanı,
- ✓ 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri Sağlık Bakanı,
- ✓ 1931-1938 arası dönemde Milli Savunma, Dışişleri, Byındırlık, Eğitim ve Maliye Bakanı Vekili,

- ✓ Atatürk'ün ölümü sonrası, 1938-1939 yılları İçişleri Bakanı,
- ✓ 1939-1942 yılları arası Türkiye Cumhuriyeti 4. Başbakanı,
- ✓ Saydam soyadı verilmesinde Atatürk'ün "...o içi dışı bir, tertemiz bir insan pırlantasıdır da ondan..." sözü kayıtlarda yer almakta,
- ✓ 15 Temmuz 1931'de ilk Sağlık Şurası Başkanı,
- ✓ 1925-1939 yılları arasında Kızılay Başkanı,
- ✓ 1925'de İstanbul Üniversitesi ve 1974'de Çukurova Üniversitesi'nden Fahri Profesörlük,
- ✓ Döneminde sağlıkla ilgili 51 Kanun, 18 Tüzük...

ğ   ğ   ğ

1. 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun, 11.4.1928.
2. 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, 24.4.1930.
3. 2767 sayılı Sıtma ve Frengi İlaçları Hakkında Kanun, 7.6.1935.
4. 3017 sayılı Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti Teşkilât ve Memurin Kanunu (Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Kuruluş ve Memurları Kanunu), 89.6.1936.
5. 3039 sayılı Çeltik Ekimi Kanunu, 23.6.1936.
6. Sağlık hizmetlerinin yönetiminin tek elden yürütülmesi.
7. Koruyucu sağlık hizmetlerini merkezî, tedavi edici hizmetleri yerel yönetimler eliyle vermek.
8. Numune hastaneleri ile doğum ve çocuk bakımevleri açmak.
9. Tıp Fakültelerinde mecburi hizmet, yatılı tıp talebe yurtları kurmak,
10. Sıtma, verem, trahom, frengi, kuduz hastalığı mücadelesi kurumsal organizasyonu.

***

24 Aralık 1921 tarihinde göreve başlayan Cumhuriyet öncesi dönemin son Sağlık Bakanı Rıza Nur, dönem ortalamasından 250 gün fazla süre Bakanlık yapmış, görevi 29 Ekim 1923'de Cumhuriyet İlanı sonrası 30 Ekim 1923'de kurulan 1.Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanı Refik Saydam'a devretmiştir.

(24.12.1921 - 27.10.1923)

- ✓ Doğum 1879 Sinop,
- ✓ Ölüm 1942 İstanbul.
- ✓ 1901, Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'den Tabip Yüzbaşı olarak mezun,

- ✓ 1903 Rumeli Zibefçe'ye Bakteriyolog olarak atandı,
- ✓ 1907 Askeri Tıbbiye'ye Cerrahi Hocası,
- ✓ II. Meşrutiyet'in ilanı ile açılan Osmanlı Meclis-i Mebusan'ı ilk dönem Milletvekili,
- ✓ 1. ve 2. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi Sinop Milletvekili,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından seçilen I. İcra Vekilleri Heyeti ilk Maarif Vekili (Eğitim Bakanı),
- ✓ 3. Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ Sağlık Bakanlığı sonrası Dışişleri Bakanı oldu,
- ✓ Moskova ve Lozan Anlaşmaları Müzakere Heyetlerinde yer aldı,
- ✓ 1926-1938 yılları arasında Fransa ve Mısır'da yaşadı,
- ✓ 1938 yılında Türkiye'ye döndü.

ğ   ğ   ğ

1. 339 sayılı Sivil Etibbânın Hizmet-i Mecbûresi (Sivil doktorların mecburi hizmeti) Hakkında Kanun, 1923.
2. 346 sayılı Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriyye'den Neş'et Edecek Efen-dilere Yüz Ellişer Lira İtâsı Hakkında Kanun, 1923

(22.11.1924 - 03.03.1925)

- ✓ Doğum 1884 Aydın,
- ✓ Ölüm 1967 İstanbul.
- ✓ 1907 yılı Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane mezunu,

- ✓ Aydın Kuva-yi Milliye kurucusu,
- ✓ Cumhuriyetin İlanı için önerge veren 16 Milletvekilinden biri,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi ilk sekiz dönem Aydın Milletvekili,
- ✓ II. Dönem Divan-ı Muhasebat Encümeni Reisi,
- ✓ VI. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili,
- ✓ IV. Dönem Parlamentolar Türk Grubu Kurucu Üyesi,
- ✓ 3. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nde Sağlık Bakanı.

ğ   ğ   ğ

1. 520 sayılı Tarife Kanununun Dördüncü Maddesinin Sâni Ari Fıkra-sının İlgâsı ve Bazı İlaçlar ve Âlât-ı Tıbbiyenin Gümrük Resminden Muâfiyeti Hakkında Kanun, 16.12.1924.
2. 531 sayılı İttibânın Hidmet-i Mecbûresi Kanununa Müzeyyel 13 Mart Sene 1340 Tarihli Kanun Ahkâmına Baytar, Eczacı ve Diş Tabîblerinin de Tâbi Olduklarına Dair Kanun, 17.1.1925.

§

(25.10.1937 - 11.11.1938)

(11.11.1938 - 25.01.1939)

(25.01.1939 - 03.04.1939)

(03.04.1939 - 09.07.1942)

(09.07.1942 - 09.03.1943)

(09.03.1943 - 18.01.1945)

✓ Doğum 1882 Beyşehir Konya, Ölüm 1964 İstanbul,

✓ 1906 Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane mezunu

- ✓ İç Hastalıkları Uzmanı, Tabip Albay,
- ✓ 9,10,11,12,13,14. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi V-VI-VII. Dönem Aydın, VIII. Dönem Konya Milletvekili,
- ✓ 1928-1930 yılları arası İzmir Valisi ve Belediye Başkanı,
- ✓ Askeri Tıbbiye Müdürü,
- ✓ İstanbul Liman İşleri İdare Meclis Reisi.

ş ğ ğ ğ

1. 3958 sayılı Gözlükçülük Hakkında Kanun, 30.12.1940.
2. 3959 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Hıfzıssıhha Müessesesinin Teşkiline Dair Kanun, 30.12.1940.
3. 4549 sayılı Türk Kodeksine Uygun Olmayan Tıbbi Ecza ve Kimya Maddelerinin Memlekete İthalleri Hakkında Kanun, 24.4.1944.
4. Refik Saydam Merkez Hıfzıssıhha Müessesesince Hazırlanan Aşı ve Serumlar Hakkında Kararname, 1944.
5. Tababet ve İhtisas Vesikaları Hakkında Kararname, 1944.
6. Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletince Evlenme Raporunun Yazılış Tarzı Hakkında Tamim, 1944
7. Umumi Hıfzıssıhha Kanununa Dair Tebliğ, 1945.

(18.01.1945 - 05.08.1946)

- ✓ Doğum 1894 İstanbul,
- ✓ Ölüm 1964 İstanbul.
- ✓ 1924 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ Kadın hastalıkları ve doğum uzmanı,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi V-VI- VII. Dönem Bursa ve VIII. Dönem Samsun Milletvekili,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı Katip Üyesi,
- ✓ 14. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı.

ğ   ğ   ğ

1. 4707 sayılı Sıtma ile Olağanüstü Savaş Yapılmasına Dair Kanun, 26.3.1945.
2. 4761 sayılı Ankara Tıp Fakültesinin Kurulması Hakkında Kanun, 20.6.1945.
3. İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarların Satış Şartları ve Azami Satış Fiyatları Hakkında Tebliğ, 27.6.1945.
4. Maraş Merkezinde Yapıtırılmasına Başlanmış Olan 50 Yataklı Memleket Hastanesi İnşaatının Tamamlanması ve Sıhhi ve Diğer Tesisatının Sağlanması Hakkında Karar, 1945.
5. Sıtma ve Frengi İlâçları Hakkında Karar, 1945.
6. 4864 sayılı Meslekî Hastalıkların Tazmini Hakkındaki 42 Numaralı Milletlerarası Sözleşmeye Katılmaya Dair Kanun, 11.2.1946.
7. 4871 sayılı Sıtma Savaşı Kanunu, 15.2.1946.
8. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca Yerli ve Yabancı İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarların Perakende Azami Satış Fiyatları, Alım ve Satımlarına Dair Tamim, 1946.

İ İ İ İ İ Ş Ğ

İkinci Yirmi Beş Yıl olan 1945-1970 yılları arasında, 18 Sağlık Bakanını görev yapmıştır.

14. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nden 31. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ne kadar geçen ikinci 25 yıllık dönemde ortalama Bakanlık süresi 507 gün (1 yıl 4 ay 22 gün) olmuştur.

Bu dönemde ortalama Bakanlık süresini aşan Sağlık Bakanları;

- ✓ Ahmet Hulusi Alataş,
- ✓ Sadi Konuk,
- ✓ Behçet Uz,
- ✓ Kemali Beyazıt,
- ✓ Ekrem Hayri Üstündağ,
- ✓ Ali Nafiz Körez,
- ✓ Lütfi Kırdar,
- ✓ Kemal Demir,
- ✓ Osman Edip Somunoğlu ve
- ✓ Vedat Ali Özkan'dır.

Bir önceki döneme göre ortalama Bakanlık süresi 3 kat azalmıştır.

İkinci Yirmi Beş Yıllık süre toplamda 50 yıl olarak değerlendirilmesi durumunda ise; 22 Sağlık Bakanı'nın görev yaptığı ve ortalama sürenin 830 güne (2 yıl 3 ay 10 gün) çıktığı ve bu süreyi aşan Sağlık Bakanları sayısının 7 olduğu görülecektir. Ortalama süre artışı, ilk 25 yılda Refik Saydam'ın 15 yılı aşan ve Ahmet Hulusi Alataş'ın 7 yılı aşan dönemler Sağlık Bakanı olması ile açıklanabilir.

(07.08.1947 - 10.09.1947)

(10.09.1947 - 10.06.1948)

(17.05.1954 - 09.12.1955)

- ✓ Doğum 1893 Denizli Buldan,
- ✓ Ölüm 1986 İzmir,
- ✓ 1921 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı,

- ✓ 1922'de 17 arkadaşıyla Veremle Mücadele Cemiyeti'ni kurdu,
- ✓ 1931-1941 yılları arasında İzmir Belediye Başkanı,
- ✓ 1936 İzmir Enternasyonal Fuarı kurucusu,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi VI-VIII. Dönem Denizli Milletvekili,
- ✓ Sağlık Bakanlığı öncesi 1942-1943 yılları arası Ticaret Bakanı,
- ✓ 15, 16 ve 21. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ 1954 ve 1957 Türkiye Büyük Millet Meclisi İzmir Milletvekili,
- ✓ Behçet hastalığını tanımlayan Prof. Dr. Hulusi Behçet ile karıştırılır.

ğ   ğ   ğ

1. Birinci ve İkinci On Yıllık Milli Sağlık Planı'nın hazırlanması;
  - ✓ Prim karşılığı "Genel Sağlık Sigortası", prim ödeyemeyene Özel İdare desteği modeli,
  - ✓ Sağlık Bankası kurularak sağlık finansman modeli,
  - ✓ Sağlık Bölgeleri; Sağlık sorunlarının kendi içinde çözüldüğü 7/16 sağlık bölgesi,
  - ✓ Sağlıkta Sivil Toplum Kuruluşları yasal dayanakları;
    - 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Kanunu, 1953.

- 6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Kanunu, 1953.
  - 6283 sayılı Hemşirelik Kanunu, 1954.
  - 6643 sayılı Türk Eczacıları Birliği Kanunu, 1956.
2. Hastane hizmetlerinin yerel yönetimden Sağlık Bakanlığı'na devri.
  3. 40 köy için 10 yataklı Sağlık Merkezleriyle koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmeti bütünleştirilmesi.
  4. 1946 SSK kuruluşu, 1952 SSK'ya sağlık kuruluşu işletme yetkisi verilmesi.
  5. 1947 Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı yapılanması;
    - ✓ 1947 Deri içine uygulanan BCG aşısı üretimi,
    - ✓ 1948 Boğmaca aşısı üretimi.
  6. Tababet Uzmanlık Belgeleri Hakkında Tüzük, 09.08.1947.
  7. 5181 sayılı Uyuşturucu Maddeler Hakkındaki 23 Ocak 1912 Lâhey, 11 Şubat 1925, 19 Şubat 1925, 13 Temmuz 1931 Cenevre, 27 Kasım 1931 Bangkok ve 26 Haziran 1936 Cenevre Anlaşma, Sözleşme ve Protokollerini Değiştiren Protokolün Onanmasına Dair Kanun, 16.2.1948.
  8. Adlî Tıp Müessesesi Nizamnamesi, 5.2.1955.
  9. Hastaneler Talimatnamesi, 4.4.1955.
  10. 6520 sayılı Şap Hastalığı Avrupa Mücadele Komisyonu Kuruluş Anlaşmasına İltihakımız Hakkında Kanun, 25.3.1955.
  11. Kan Bankası ve Kan Nakil Merkezlerine Dair Talimatname, 22.4.1955.
  12. 6561 sayılı Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti Hastaneleriyle Rehabilitasyon Müesseselerine Verilecek Mütedavil Sermaye Hakkında Kanun, 13.5.1955.
  13. Kaza Sağlık İdareleri ve Sağlık Merkezleri Talimatnamesi, 7.7.1955.

ğ

(10.06.1948 - 16.01.1949)

(16.01.1949 - 22.05.1950)

- ✓ Doğum 1903 İstanbul,
- ✓ Ölüm 1972.
- ✓ 1954 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ İç Hastalıkları Uzmanı,

- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi; VI., VIII. Dönem “Kemali Bayazit”, XI., XIII. Dönem “Kemali Bayazit” olarak kayıtlara geçmiş,
- ✓ 17 ve 18. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ Eskişehir, Ankara Adana, Antalya Sıtma Savaş Tabipliği Başkanlığı,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi VI-VII-VIII-XI-XII-XIII. Dönem Maraş Milletvekili,

ğ

ğ

ğ

1. 5368 sayılı Verem Savaşı Hakkında Kanun, 11.04.1949.
2. 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunun 12 nci Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun, 17.1.1949 (Doktorların özel muayenehane, hastane ve eczane açabilmelerine ilişkin düzenleme).
3. 5305 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 12 nci ve 14 üncü Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun, 17.1.1949 (Yüksek Sağlık Şurası'nın teşkiline dair düzenleme).
4. 5320 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkındaki Kanuna Bir Madde Eklenmesi Hakkında Kanun, 7.2.1949.
5. Tababet Uzmanlık Belgeleri Hakkındaki Tüzük, 8.3.1949.
6. 5502 sayılı Hastalık ve Analık Sigortası Kanunu, 4.1.1950.

ş

(22.05.1950 - 19.09.1950)

- ✓ Doğum 1882 İstanbul,
- ✓ Ölüm 1961.
- ✓ 1906 Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane ve 1916 Paris Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ İç Hastalıkları-Hidroklimatoloji Uzmanı,

- ✓ 1920-1921 Londra Konferansı'nda Türk Heyeti Danışmanı,
- ✓ 1937 Yalova Kaplıcaları Başhekimi,
- ✓ 1938 İstanbul Tıp Fakültesi Hidroklimatoloji Profesörü,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi IX. Dönem İstanbul Milletvekili,
- ✓ 19. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ Kızılay Genel Başkanı ve İstanbul Üniversitesi Rektörü,
- ✓ Atatürk'ün özel doktoru, siroz teşhisini koyan ilk doktor, tedavisi ile ilgili anılarını Ruşen Eşref Üneydin derleyerek yayınladı,

ş

ğ

ğ

ğ

1. Hastanelerle Doğumevi ve Sanatoryum Gibi Sıhhi Müesseseler Mütahassıslıklarına Talip Olanlar Arasında Yapılacak Konkura Mütcellik Yönetmelik, 25.8.1950.

ğ

(20.09.1950 - 09.03.1951)

(09.03.1951 - 17.05.1955)

- ✓ Doğum 1886 Preveze,
- ✓ Ölüm 1956 Ankara.
- ✓ 1912 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ile Bakteriyoloji Uzmanı,

- ✓ 19 ve 20. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ İzmir Fransız Hastanesi Başhekimisi,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi IX-X. Dönem İzmir Milletvekili.

ğ ğ ğ ğ

1. 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Kanunu, 1953.
2. 6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun, 1953.
3. 6283 sayılı Hemşirelik Kanunu, 1954.
4. 6520 sayılı Şap Hastalığı Avrupa Mücadele Komisyonu Kuruluş Anlaşmasına İltihakımız Hakkında Kanun, 1955.
5. Türk Tıp Cemiyeti Hakkında Kararname, 15.9.1954.
6. İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar İmalâthaneleri Hakkında Talimatname, 22.12.1954.
7. Adli Tıp Müessesesi Nizamnamesi, 5.2.1955.
8. Hastaneler Talimatnamesi, 4.4.1955.

(09.12.1955 - 25.11.1957)

- ✓ Doğum 1910 Kula,
- ✓ Ölüm 1993 Kula,
- ✓ 1933 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,

- ✓ Kars Sağlık Müdürü,
- ✓ 22. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi IX-X- XI. Dönem Manisa Milletvekili,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili,
- ✓ Ulaştırma ve Devlet Bakanı.

ğ   ğ   ğ

1. 6643 sayılı Türk Eczacıları Birliği Kanunu, 1956.
2. 6753 sayılı Köy Ebeleri ve Köy Sağlık Memurları Teşkilâtı Yapılmasına ve 3017 Numaralı Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti Teşkilât ve Memurin Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair 4459 Sayılı Kanun 4 üncü Maddesinin Birinci Fıkrasının Tadili Hakkında Kanun, 1956.
3. 6821 sayılı Atom Enerjisi Komisyonu Kurulması Kanunu, 1956.
4. Fizyoterapi ve Benzer Müesseseler Nizamnamesi, 12.10.1957.
5. 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna İki Madde Eklenmesi Hakkında 6909 Sayılı Kanun, 1957.
6. 6900 sayılı Maluliyet, İhtiyarlık ve Ölüm Sigortaları Hakkında Kanun, 1957.

(26.11.1957 - 27.05.1960)

- ✓ Doğum 1887 Kerkük,
- ✓ Ölüm 1961 Yassıda,
- ✓ 1913 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,

- ✓ Birinci Dünya Savaşı'nda orduya katıldı,
- ✓ Erzurum Kongresi Kızılay Sağlık Heyeti Reisi
- ✓ Savaş sonrası Aşiretler ve Muhacirler Genel Sağlık Hizmetleri Müdürü,
- ✓ 1924 İzmir Sağlık Müdürü,
- ✓ 1936 Manisa Valisi,
- ✓ 1938 İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı; Spor ve Sergi Sarayı, Açık Hava Tiyatrosu, İnönü Stadi, Taksim Gezi Parkı'nı yaptırdı,
- ✓ 23. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi IX-X-XI. Dönem Manisa ve İstanbul Milletvekili.

ğ   ğ   ğ

1. 7355 sayılı Sosyal Hizmetler Enstitüsü Kurulmasına Dair Kanun, 1959.
2. Cüzzamla Savaş Araştırma Cemiyeti Hakkında Kararname, 1959.
3. 7402 sayılı Sıtmanın İmhası Hakkında Kanun, 1960.
4. 7478 sayılı İçme Suları Hakkında Kanun, 1960.
5. Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi'nin Mer'iyete Konulmasına Dair Kararname, 1960.

(30.05.1960 - 25.08.1960)

- ✓ Doğum 1902 Erzurum,
- ✓ Ölüm 1987 Ankara.
- ✓ 1926 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ 1946 İç Hastalıkları Profesörü,

- ✓ 1952 Ankara Tıp Fakültesi Dekanı,
- ✓ 1955 UNESCO Türkiye Halk Sağlığı Milli Komitesi Kurucu Başkanı,
- ✓ 24. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ 1976-1984 Ulusal Verem Savaş Dernekleri Federasyonu Başkanı,
- ✓ 1984-87 Ulusal Verem Savaş Dernekleri Federasyonu ve Ankara Veremle Savaş Derneği Onursal Başkanı, Türkiye Kızılay Derneği Onursal Üyesi.

ğ   ğ   ğ

1. Türkiye Sağır, Dilsiz ve Körleri Himaye İnkışâf Cemiyeti Hakkında Kararname, 12.7.1960.
2. Türkiye Akıl Hıfzıssıhhası Cemiyeti Hakkında Kararname, 1.8.1960.
3. 33 sayılı Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunun Uzuvarlarının Feshi ile Mezkûr Uzuvarın Yeniden Seçimlerinin Yapılmasına ve Bu Uzuvarın Faaliyete Geçişine Kadar Kurum Muamelâtının Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca Yürütülmesine Dair Geçici Kanun, 1960.

Ş

(25.08.1960 - 05.09.1960)

- ✓ Doğum 1914 Sivas,
- ✓ Ölüm 1990 Ankara.
- ✓ 1938 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ 1941 Bakteriyoloji Uzmanı,
- ✓ 1946 Johns Hopkins Halk Sağlığı Okulu Sağlık Yönetimi ve İlişkili Disiplinler eğitimi,

- ✓ Babası Kurtuluş Savaşı Komutanı Tümgeneral Hayrullah Fişek,
- ✓ 1952 Harvard Üniversitesi'nden Tıp Bilimleri Felsefe Doktoru,
- ✓ 1955 Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyokimya Doçenti,
- ✓ 24. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ 1958-1960 Sağlık Bakanlığı Hıfzıssıhha Okulu Müdürü,
- ✓ 1958-1960 Sağlık Bakanlığı Müsteşarı,
- ✓ 1966 Ankara Üniversitesi Hacettepe Tıp, Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi,
- ✓ 1966 Halk Sağlığı Profesörü,
- ✓ 1966-1971 arası Hacettepe Üniversitesi Mezuniyet Sonrası Eğitim Fakültesi Dekanı,
- ✓ 1983 Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Başkanı,
- ✓ 1983-1990 yıllarında Türk Tabipler Birliği Başkanı.

Ş

ğ

1. 224 sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesine Dair Kanun ön hazırlıkları, yasalaşma ve pilot uygulamaları
2. Sağlık Evi, Sağlık Ocağı, İlçe/İl Hastaneleri yapılanması.
3. 554 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun Süreci.
4. Hacettepe Üniversitesi Toplum Hekimliği Enstitüsü kurulması.
5. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü kurulması.
6. Çubuk Sağlık Eğitim ve Araştırma Bölgesi'nin kurulması.

(05.09.1960 - 20.11.1961)

- ✓ Doğum 1914 Nevşehir,
- ✓ Ölüm 1994.
- ✓ 1938 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ İç Hastalıkları Doçenti,
- ✓ Göğüs Hastalıkları Profesörü,

- ✓ 25. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XV. Dönem Nevşehir Milletvekili,
- ✓ 1966-1972 Cumhuriyet Senatosu Nevşehir Senatörü,
- ✓ UNESCO Türkiye Halk Sağlığı Milli Komitesi Ankara Başkanı,
- ✓ Türkiye Ulusal Verem Savaş Derneği 2. Başkanı.

ğ   ğ   ğ

1. 224 sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun, 1961.
2. 209 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumları ile Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkında Kanun, 1961.
3. 229 sayılı Gülhane Askerî Tıp Akademisi Hakkında Kanun, 1961.
4. 366 sayılı Dünya Sağlık Teşkilâtı Anayasasının 24 ve 25 inci Maddelerinin Değişik Metinlerinin Tasdiki Hakkında Kanun, 1961.

(20.11.1961 - 26.06.1962)

- ✓ Doğum 1910 Isparta,
- ✓ Ölüm 1985.
- ✓ 1934 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ Göz Hastalıkları Uzmanı,

- ✓ II. Meşrutiyet'in ilanı ile Isparta mebusu seçilen Böcüzade Süleyman Sami'nin torunu,
- ✓ 26. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ 1961-1964, Cumhuriyet Senatosu Isparta Senatörü.

ğ   ğ   ğ

1. 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 188 inci Maddesi Mucibince Yenecek ve İçilecek Şeylere Katılabilecek Boyalarla, Muhafaza Maddeleri ve Anti-Oksidan Maddeler Hakkında Yönetmelik, 19.6.1962.
2. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca Satın Alınacak Bastırılacak ve Abone Olunarak Her Türlü Yayın ve Filmlere Ait Yönetmelik, 29.1.1962.
3. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Memurları Tayin ve Nakil Yönetmeliği, 9.4.1962.
4. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca Ödenecek Kitap, Makale Telif ve Tercüme Ücretlerine Dair Yönetmelik, 2.4.1962.

ve

(26.06.1962 - 26.10.1963)

- ✓ Doğum 1917 Diyarbakır,
- ✓ Ölüm 1970 Silvan.
- ✓ 1942 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,

- ✓ Silvan Belediye Hastanesi Başhekimi,
- ✓ Silvan Belediye Başkanı,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi IX-X-XII-XIII-XIV. Dönem Diyarbakır Milletvekili,
- ✓ 27. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı.

ğ ğ ğ ğ

1. 243 sayılı, Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkındaki 224 Sayılı Kanun 29 uncu Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun, 1963.
2. 229 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Öğretim ve Araştırma Hastanelerinde Çalışan Asistan ve Başasistan Doktorlara Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun, 1963.
3. 176 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Merkez ve Taşra Teşkilât ve Müesseseleriyle Özel İdare ve Belediyeler Teşkilâtında Çalışan Sağlık Memuru, Hemşire ve Ebelerin Maaş İntibak Derece-leri Hakkında Kanun, 1963.
4. 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun, 1963.
5. 256 sayılı, Türk Tabipleri Birliği Kanununun 40 ıncı ve 47 nci Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun, 1963.
6. 255 sayılı, Türk Eczacıları Birliği Kanununun 31 ve 45 inci Mad-delerinin Değiştirilmesine Dair Kanun, 1963.

(05.11.1963 - 26.12.1963)

- ✓ Doğum 1900 Eskişehir,
- ✓ Ölüm 1987 İstanbul.
- ✓ 1922 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh ve Sinir Hastalıkları Profesörü,

- ✓ 1949-1957 İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı,
- ✓ 1957-1960 Bern Büyükelçisi,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XII-XIII. Dönem İstanbul Milletvekili,
- ✓ 27. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı, daha sonra İmar ve İskan Bakanı,
- ✓ Tanzim satış faaliyetlerini İstanbul'da ilk başlatan İstanbul Vali ve Belediye Başkanı; bu dönemde esnaf denetlemeleri, sarhoşları kent dışına çıkarma, klakson çalma yasağı ile hatırlanır,
- ✓ 500. Fetih Yıldönümü'nde İstanbul'un tarihi ve anıtsal yapılarını ilk kez gece aydınlatmış ve yapımı yedi yıl süren Saraçhane Belediye Sarayı'nın temelini atmıştır.

ğ   ğ   ğ

1. Deterjanlar (Temizleyici Maddeler) Hakkında Tebliğ, 14.11.1963.

(26.12.1963 - 20.02.1965)

(23.05.1972 - 16.04.1973)

(18.11.1974 - 18.04.1977)

- ✓ Doğum 1921 Sürmene,
- ✓ Ölüm 2010 Ankara.
- ✓ 1946 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ İç Hastalıkları Uzmanı
- ✓ Göğüs Hastalıkları Uzmanı,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XII-XIII- XV. Dönem Bolu Milletvekili,
- ✓ 28, 35 ve 38. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ 1973-1974 yılları Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı,
- ✓ 1979-1999 arası Türk Kızılayı Genel Başkanı.

ğ   ğ   ğ

1. 520 sayılı Sıtmanın İmhası Hakkındaki Kanununun 1 inci Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine Dair Kanun, 1964.
2. 472 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Teşkilâtında Çalışmakta Olup Hususiyet Arzeden Yer ve Hizmetlerde Görevlendirilen Sağlık Personeline Ödenek Verilmesine Dair Kanun, 1964.
3. 464 sayılı, Kan Gruplarının Tâyinine Yarıyan Reaktiflerin Mübadelesi Hakkında Avrupa Andlaşması ve Ek Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, 1964.
4. 465 sayılı, Özel Tıbbî Tedavi ve Termo-Klimatik Kaynaklar Alanında Karşılıklı Yardımlaşmaya Dair Avrupa Andlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun, 1964.
5. Umumî Hıfzıssıhha Kanununun 282 nci Maddesinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna 2 Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun, 1972.
6. 1973 sayılı Avrupa Sosyal ve Tıbbî Yardım Sözleşmesi ve Ek Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, 1976.

(22.02.1965 - 27.10.1965)

- ✓ Doğum 1921 Karaman,
- ✓ Ölüm 2005 Ankara.
- ✓ 1946 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ İç Hastalıkları Uzmanı,

- ✓ 1957-1960 yılları arasında Ereğli Belediye Başkanı,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XII-XIII-XIV-XV-XVI.Dönem Konya Milletvekili,
- ✓ 29. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ 1965-1969 İçişleri Bakanı,
- ✓ 1978-1979 Devlet Bakanı,
- ✓ 1978-1979 Başbakan Yardımcısı,
- ✓ 1962-1965 Türkiye Büyük Millet Meclisi Avrupa Konseyi ve 1972-1978 Birleşmiş Milletler Temsilcisi.

ğ   ğ   ğ

1. 555 sayılı Sağlık Eğitim Enstitüleri Kuruluş Kanunu, 1965.
2. 557 sayılı Nüfus Plânlaması Hakkında Kanun, 1965.
3. 565 sayılı Teşhis Ve Tedavi Maksadiyle Sağlık Kurumlarına Ariyeten ve Meccanen Tahsis Edilecek Tıbbi-Cerrahi ve Laboratuvar Malzemesinin Gümrük Resminden Muaf Muvakkat İthaline Dair Andlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun, 1965.
4. Milletlerarası Sağlık Tüzüğü'nün Bazı Hükümlerini Değiştiren 23 Mayıs 1963 Tarihli Ek Tüzüğü'nün Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun, 1965.

tes

(27.10.1965 - 01.04.1967)

- ✓ Doğum 1904 Erzurum,
- ✓ Ölüm 1982 İstanbul,
- ✓ 1933 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,

- ✓ Trabzon Sağlık Müdürü,
- ✓ Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi,
- ✓ 30. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı.

ğ ğ ğ ğ

1. 440 sayılı Kanuna Tabi Kuruluşlardan Sağlık Teşkilâtı Olanlarda Çalışan Tabip, Diş Tabibi ve Eczacıların 224 ve 472 Sayılı Kanunlardan İstifade Ettirilmesine Dair Kanun, 1966.
2. Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesine Katılmamızın Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun, 1967.
3. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının 17/8/1962 Gün ve 6/8211 Sayılı Kararname ile Yürürlüğe Giren Tababet Uzmanlık Tüzüğü'nün 2 nci Maddesini Değiştiren 4/8/1964 Gün ve 6/3381 Sayılı Kararla Yürürlüğe Giren Tüzüğün 2 inci Maddesinin Öngördüğü Toplum Sağlığı Uzmanlığı Yönetmeliği, 1966.
4. Sağlık Eğitim Enstitülerini ve Yüksek Hemşire Okullarını Bitirenlerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Kıyafetleri Hakkında Yönetmelik, 1965.
5. Adli Tıp Müessesesi Yönetmeliği, 1965.
6. Nüfus Planlaması Yönetmeliği. 1965.
7. Frengi Tedavi Yönetmeliği, 1966.
8. Kan Bankası ve Kan Nakil Merkezlerinin Döner Sermaye Muamelelâtına Ait Yönetmelik, 1966.

(01.04.1967 - 03.11.1969)

(03.11.1969 - 06.03.1970)

(06.03.1970 - 26.03.1971)

- ✓ Doğum 1923 Devrek,
- ✓ Ölüm 1977 İstanbul.
- ✓ 1946 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ Kulak Burun Boğaz Uzmanı,
- ✓ Kayseri Devlet Hastanesi Başhekimisi,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XII-XIII- XIV. Dönem Kayseri Milletvekili,
- ✓ 30, 31 ve 32. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı.

ğ   ğ   ğ

1. Adli Tıp Müessesesi Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 1967.
2. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinde Görevli Öğretim Üyeleri ile Yardımcılarına ve Tıp Personeline Döner Sermayeden Ödenek ve Prim Verilmesi Hakkında Kanun, 1968.
3. Sıtma Eradikasyonu Merkez ve Taşra Teşkilât ve Müesseselerinde Çalışan Bilumum Memur ve Hizmetlilerle Trahom Savaş Teşkilâtında Çalışan Hasta İlâçlayıcılarının İntibakları Hakkında Kanun, 1969.
4. Dünya Sağlık Teşkilâtı Anayasasının 24 ve 25 inci Maddelerini Değiştiren Metinlerinin Onayı Hakkında Kanun, 1969.
5. 3017 Sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Teşkilâtı ve Memurların Kanununa Bir Madde İle İki Geçici Madde İlâvesine Dair Kanun, 1970
6. Eczacılık Özel Yüksek Okullarına Dair Yönetmelik, 1970.
7. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca Sağlık Savaş Memurlarının Nitelik, Yetki ve Sorumluluklarına Dair Yönetmelik, 1970.

İ İ Ş Ğ

Üçüncü Yirmi Beş Yıllık Dönem olan 1970-1995 yılları arası dönem; 31. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nden 50. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ne, 23 Sağlık Bakanı'nın görev yaptığı, ortalama sürenin ise 397 gün (1 yıl 1 ay 2 gün) olduğu bir dönemdir.

Ortalama Bakanlık süresini aşan 10 Sağlık Bakanı;

- ✓ Vedat Ali Özkan,
- ✓ Kemal Demir,
- ✓ Mete Tan,
- ✓ Necmi Ayanoğlu,
- ✓ Kaya Kılıçturgay,
- ✓ Mehmet Aydın,
- ✓ Mustafa Kalemlı,
- ✓ Halil Şıvgın,
- ✓ Yıldırım Aktuna ve
- ✓ Doğan Baran'dır.

75 yıllık Sağlık Bakanlığı tarihine bakıldığında, toplamda 50 Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nde, 43 Sağlık Bakanı görev yapmıştır. 75 yılda ortalama süre 636 gün yani 1 yıl 9 ay 1 gün olmakta ve ilk 50 yıllık ortalamadan 194 gün az (6 ay 14 gün) gerçekleşmektedir.

(26.03.1971 - 13.12.1971)

- ✓ Doğum 1928 İstanbul, Ölüm 2017 Ankara,
- ✓ 1953 Ankara Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ 1959-1962'de ABD'de, 1965'te ise Fransa'da ve Hollanda'da bulundu,
- ✓ Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları 1965 Doçent, 1970 Profesör,

- ✓ 33. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ İlk ve tek kadın Sağlık Bakanı,
- ✓ 1980 Ankara Üniversitesi Rektörü,
- ✓ İlk kadın Rektör,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XVIII. Dönem İzmir Milletvekili,
- ✓ 1992 Devlet Bakanı.

ğ ğ ğ

1. Sosyal Güvenliğin Asgari Normları Hakkındaki Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun, 1971.
2. Hastaneler Yönetmeliğinin Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bazı Madde Başlıklarının Kaldırılması Hakkında Yönetmelik, 1971.
3. Türkiye Transplantasyon Derneğinin Kamu Yararına Çalışan Derneklerden Sayılması Hakkında Kararname, 1971.

(13.12.1971 - 23.05.1972)

- ✓ Doğum 1925 Erbaa.
- ✓ 1949 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ Ruh ve Sinir Hastalıkları Uzmanı,

- ✓ 1952-1961 ABD ve İngiltere’de çalıştı,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XII-XIV. Dönem Tokat Milletvekili,
- ✓ 1973-1979 Tokat Senatörü,
- ✓ 1971 Köy İşleri Bakanı,
- ✓ 34. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ 1973 Hacettepe Üniversitesi Sosyal Psikiyatri Bölümü Öğretim Üyesi.

ğ ğ ğ

1. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Tedavi Kurumları Genel Müdürlüğüne Bağlı Eğitim Hastaneleri, Devlet Hastaneleri, Özel Dal Hastaneleri ve Sağlık Merkezleri, Tabip, Yardımcı Tıp Personeli, Teknik Personel Hizmetliler ve Yatak Kadro Tevzii Yönetmeliği, 27.12.1971.
2. Kan Merkezlerinin Açılması ve Çalışmaları Hakkında Yönetmelik, 20.3.1972.
3. İstirahatı Gerektiren Hastalık Halinde Raporları Verecek Hekim ve Sağlık Kurumları Yönetmeliğinin Yürürlüğe Konulması Hakkında Karar, 17.5.1972.

(16.04.1973 - 26.01.1974)

(18.04.1977 - 21.06.1977)

- ✓ Doğum 1927 Ilgın.
- ✓ 1954 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ Ruh ve Sinir Hastalıkları Uzmanı,

- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XII-XIII-XIV-XV-XVI-XVIII-XIX. Dönem Konya Milletvekili,
- ✓ 1971 Bayındırlık Bakanı,
- ✓ 1991 Orman Bakanı,
- ✓ 1996 ve 1997 Milli Savunma Bakanı,
- ✓ 36 ve 39. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ 1993 Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili,
- ✓ 1996-2000 yıllarında Cumhurbaşkanlığı Başdanışmanlığı.

ğ   ğ   ğ

1. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Teşkilâtında Çalışan Personele Sicil Raporu Vermeye Yetkili Amirleri Gösterir Yönetmelik, 1973.
2. Bulaşıcı ve Salgın Hastalıklar Çıktığında Alınacak Tedbirlere Uyulmaması Halinde Uygulanacak Ceza Yönetmeliği, 1973.
3. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Tedavi Kurumları Genel Müdürlüğüne Bağlı Eğitim Hastaneleri Dışında Kalan Yataklı Tedavi Kurumları Cihaz ve Aletlerinin Standart Kadro Yönetmeliği, 1973.

(26.01.1974 - 18.11.1974)

- ✓ Doğum 1924 Diyarbakır,
- ✓ Ölüm 2011 İstanbul.
- ✓ 1951 İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu,
- ✓ 1953 Paris Üniversitesi'nde Hukuk Doktorası,
- ✓ Brüksel Üniversitesi'nde İktisadi Analiz Yüksek Lisans, Öğretim Üyesi,
- ✓ 1966 Cumhuriyet Senatosu Diyarbakır Üyeliği,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XV-XVI. Dönem Diyarbakır Milletvekili,
- ✓ 37. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ 1983-1985 ve 1991-1994 dönemleri Avrupa Konseyi Üyesi,
- ✓ 1988-1991 ve 1997-1999 Avrupa Parlamentosu Karma Parlamentolar Komisyonu Başkanı,
- ✓ Senato Anayasa ve Adalet, İçişleri, Dışişleri, Turizm ve Tanıtma ile Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT) Komisyon Üyesi,
- ✓ Avrupa Konseyi İstişare Meclisi Türk Grubu Üyesi.

ğ ğ ğ ğ

1. Kaynak Suları Yönetmeliği, 17.6.1974.
2. Tababet Uzmanlık Yönetmeliği, 22.5.1974.
3. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Merkez ve İller Kuruluşlarına Atanacaklar İçin Yeterlik ve Yarışma Sınavları Yönetmeliği, 4.5.1974.

ğ
(21.06.1977 - 21.07.1977)

- ✓ Doğum 1913 Elazığ,
- ✓ Ölüm 2001 İstanbul.
- ✓ 1951 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ Dahiliye ve Göğüs Hastalıkları Uzmanı,
- ✓ Ankara Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları Kliniği Profesörü,

- ✓ 15 Ekim 1961-12 Ekim 1975 Cumhuriyet Senatosu Elazığ Üyeliği,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XVI. Dönem Elazığ Milletvekili,
- ✓ 40. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ Ankara Hava Kirlenmesiyle Savaş Derneği ve Türkiye Hava Kirlenmesiyle Savaş Derneği Başkanı.

ğ ğ ğ ğ

1. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Tedavi Kurumları. Genel Müdürlüğüne bağlı Eğitim Hastaneleri, Devlet Hastaneleri, Özel Dal Hastaneleri, Sağlık Merkezleri, Tabib, Yardımcı Tıp Personeli, Teknik Personeli, Hizmetliler ve Yatak Kadro Dağılımı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik, 1977

(21.07.1977 - 05.01.1978)

- ✓ Doğum 1934 Gaziantep,
- ✓ Ölüm 2013 Bursa.
- ✓ 1956 Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu,

- ✓ TBMM XVI. Dönem Gaziantep Milletvekili,
- ✓ 41. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı.

ğ   ğ   ğ

1. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Memurları Tayin ve Nakil Yönetmeliğinin Değiştirilmesine Dair Yönetmelik, 1977.
2. Sağlık Personeli Verilecek Ücret ve Tazminat ile İlgili Yönetmelik, 1977.
3. Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmiş Olduğu Bölgelerde Sözleşme ile Çalıştırılacak Sağlık Personeline Verilecek Ücret ve Tazminat ile Bu Personelin Çalışma Seklini Gösterir Yönetmeliğin Değişik 9 uncu Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine Dair Yönetmelik, 1977.
4. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Merkez ve İller Teşkilatındaki Evrakın İmhasına Ait Yönetmelik, 1977.

(05.01.1978 - 12.11.1979)

- ✓ Doğum 1929 Afyonkarahisar,
- ✓ Ölüm 2016 İstanbul.
- ✓ 1953 Ankara Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ Kulak Burun Boğaz Hastalıkları Uzmanı,

- ✓ Eskişehir, Kütahya, Tabip Odası Başkanı,
- ✓ Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Hastanesi Başhekimliği,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XV. ve XVI. Dönem Afyonkarahisar Milletvekili
- ✓ 42. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı.

ğ ğ ğ

1. 2162 sayılı Sağlık Personelinin Tam Süre Çalışma Esaslarına Dair Kanun, 1978.
2. 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun, 1979.
3. Sığır Tüberkülozu Yönetmeliği, 1978.
4. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Huzurevleri İşletme Yönetmeliği, 1978.
5. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Kreş ve Gündüz Bakımevleri İşletme Yönetmeliği, 1978.
6. 2162 sayılı Sağlık Personelinin Tam Süre Çalışma Esaslarına Dair Kanunun Uygulama Yönetmeliği, 1978.
7. Hudut Sağlık İdareleri Yönetmeliği, 1979.
8. Kozmetik Yönetmeliği, 1979.

Prof. Dr. S. HALUK ÖZSARI

İ ğ

(12.11.1979 - 11.09.1980)

- ✓ Doğum 1917 Çine,
- ✓ Ölüm 1998 İstanbul.
- ✓ 1941 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ İç Hastalıkları Uzmanı,

- ✓ Ankara Numune Hastanesi Başhekimisi,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XI ve XIX. Dönem Kastamonu Milletvekili
- ✓ 1977-1980 Cumhuriyet Senatosu Kastamonu Senatörü
- ✓ 43. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Parlamenterler Asamblesi Türk Grubu Başkanı

İ ğ ğ ğ ğ ğ

1. Sağlık Meslek Liseleri Yönetmeliği, 1979.
2. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Müfettişlik Sınavı Yönetmeliği, 1980.
3. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Gıda Kontrol Hizmetlerini Yürütme Talimatı, 1980.
4. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi Yönetmeliği, 1980.

öç

(22.09.1980 - 23.12.1981)

- ✓ Doğum 1911 Köprülü,
- ✓ Ölüm 2000 Ankara.
- ✓ 1936 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ Gülhane Askeri Tıp Akademisi Genel Cerrahi Uzmanı,

- ✓ 1951 Genel Cerrahi Doçenti,
- ✓ 1957 Genel Cerrahi Profesörü,
- ✓ 1965 Tabip Tümgeneral,
- ✓ 1951-1971'de Gülhane Askeri Tıp Akademisi Genel Cerrahi Bölüm Başkanı,
- ✓ 1962 Gülhane Askeri Tıp Akademisi Komutanı,
- ✓ 44. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı.

ğ ğ ğ ğ

1. 2368 sayılı Sağlık Personelinin Tazminat ve Çalışma Esaslarına Dair Kanun, 1980 (Tam Gün'ün kaldırılması).
2. 2326 sayılı, 1971 Psikotrop Maddeler Sözleşmesine Katılmamızın Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun, 1980.
3. 2514 sayılı Bazı Sağlık Personelinin Devlet Hizmeti Yükümlülüğüne Dair Kanun, 1981.
4. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Yataklı Tedavi Kurumlarında Ayakta Tedavi Edilen Fakir Hastalara İlâç ve Sıhî Malzeme Verilmesi Hakkında Yönetmelik, 1980.
5. Bazı Sağlık Personeline Devlet Hizmeti Yükümlülüğü Esaslarına Dair Yönetmelik, 1981

(23.12.1981 - 13.12.1983)

- ✓ Doğum 1929 İzmir.
- ✓ 1953 Ankara Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ 1966 Ankara Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları Doçenti,

- ✓ 1969 Oberkochen, elektronmikroskopi eğitimi,
- ✓ 1973 Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Profesör,
- ✓ 1978 Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Temel Tıp Bilimleri ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı Başkanı,
- ✓ 44. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,

ğ ğ ğ

1. 2659 sayılı Adli Tıp Kurumu Kanunu, 1982.
2. 181 sayılı Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 1983.
3. Kanserle Savaş Daire Başkanlığı Kuruluş Kanunu, 181 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname, 1983.
4. 2827 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun, 1983.
5. 2671 sayılı, Dünya Sağlık Teşkilatı Anayasasının 24 ve 25 inci Maddelerini Değiştiren Metinlerin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun, 1982.
6. 2857 sayılı Kan ve Kan Ürünleri Kanunu, 1983.
7. 2955 sayılı Gülhane Askeri Akademisi Kanunu, 1983.
8. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Gıda Kontrol Hizmetlerini Güçlendirme Projesi Sarf Yönetmeliği, 1982.

(13.12.1983 - 17.10.1986)

- ✓ Doğum 1928 Samsun,
- ✓ Ölüm 1990 Ankara.
- ✓ 1950 İstanbul Siyasal Bilimler Maliye Bölümü mezunu,

- ✓ Devlet Planlama Teşkilatı Uzmanı,
- ✓ Ticaret Bakanlığı Teşkilatlandırma Genel Müdürü,
- ✓ Tarım Bakanlığı Gıda İşleri Genel Müdürü,
- ✓ Ankara Ticaret Odası Genel Sekreteri,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XVII. ve XVIII. Dönem Samsun Milletvekili
- ✓ 45. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı.

ğ   ğ   ğ

1. 3224 sayılı Türk Diş Hekimleri Birliği Kanunu, 1985.
2. İl Sağlık Müdürlüğü İdari Yapılanması, 1986.
3. 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu, 1986.
4. İçme ve Kullanma Suyu Temin Edilen ve Edilecek Olan Yüzeysel Su Kaynaklarının Kirlenmeye Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik, 1984.
5. İthal Edilecek İlaç Ham, Başlangıç Maddeleri; İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Yönetmeliği, 1984.
6. İspençiyari ve Tıbbi Müstahzar İmalathaneleri Yönetmeliği, 1984.

(17.10.1986 - 21.12.1987)

- ✓ Doğum 1943 Tavşanlı.
- ✓ 1967 Ankara Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ 1972 Ankara Tıp Fakültesi Üroloji Uzmanı,

- ✓ 1978 Hamburg Üniversitesi Eppendorf Hastanesi Androloji ve Böbrek Nakli eğitimi,
- ✓ 1978 Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Üroloji,
- ✓ 1979-1982 Antalya Tıp Fakültesi Kurucu Öğretim Üyesi,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XVII-XVIII-XIX-XX. Dönem Kültür ve Turizm Bakanlığı Milletvekili,
- ✓ 1983-1986 Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı,
- ✓ 45. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı
- ✓ 1987-1989 ve 1991'de İçişleri Bakanı ve 1991'de Orman Bakanı,
- ✓ 1996-1997 TBMM Başkanı.

ğ ğ ğ

1. 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu, 1987.
2. Diyaliz Merkezleri Yönetmeliği, 1987.
3. Tıpta Uzmanlık Eğitimi İçin Öğrenci Seçme Sınavları Hakkında Yönetmelik, 1987.

(21.12.1987 - 26.06.1988)

- ✓ Doğum 1943 İzmir.
- ✓ 1965 Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Brüksel Üniversitesi, Ekonomik İlimler Fakültesi mezunu,
- ✓ Brüksel Üniversitesi'nde iktisadi analiz yüksek lisans, öğretim üyesi,

- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XVII-XVIII-XIX-XX-XXI-XXII. Dönem İstanbul Milletvekili,
- ✓ 46. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ 1983-1985 ve 1991-1994 dönemleri Avrupa Konseyi Üyesi,
- ✓ 1988-1991 ve 1997-1999 Avrupa Parlamentosu Karma Parlamentolar Komisyonu Başkanı,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi Dışişleri, Adalet, Anayasa, Milli Eğitim, Bosna-Hersek, Partilerarası Uzlaşma Komisyonu Üyesi ve İnsan Hakları Komisyonu Kurucusu,
- ✓ 1991 Turizm Bakanı.

ğ   ğ   ğ

1. Kapalı alanlarda sigara içme yasağı süreci başlangıcı, 1988.
2. Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun (veto), 1988.
3. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Zihinsel Özürlüler Özel Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği, 1988.

(26.06.1988 - 06.07.1988)

- ✓ Doğum 1946 Yozgat.
- ✓ 1968 İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu,

- ✓ 1984 Yozgat Belediye Başkanı,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XVIII. Dönem Yozgat, XX-XXI-XXII-XXIII-XXIV-XXVI. Dönem Ankara Milletvekili.
- ✓ Devlet ve Adalet Bakanı,
- ✓ Başbakan Yardımcısı,
- ✓ 46. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ 2011-2015 TBMM Başkanı.

(06.07.1988 - 31.03.1989)

- ✓ Doğum 1928 Erzurum,
- ✓ Ölüm 2014 Ankara.
- ✓ 1950 Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi mezunu,

- ✓ Türkiye Ziraî Donatım Kurumu Erzurum, Samsun ve Ankara Bölge Müdürü,
- ✓ Erzurum Belediye Başkanı,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XVIII. Dönem Erzurum Milletvekili,
- ✓ Devlet Bakanı,
- ✓ 46. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı.

ğ   ğ   ğ

1. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Okullarda Okutulacak Ders Kitapları ile Eğitim Araçları Yönetmeliği, 1988.
2. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Yayın Yönetmeliği, 1988.
3. Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği, 1988.
4. Uluslararası Gen Mühendisliği ve Biyoteknoloji Merkezi Statüsü Onay Kararı, 1988.
5. Türkiye ile Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Maddelerin Kötüye Kullanılmasını Önleme Fonu (UNFDAC) Arasında İmzalanan Anlaşma Onay Kararı, 1988.

Ş

(31.03.1989 - 23.06.1991)

- ✓ Doğum 1950 Ankara,
- ✓ 1973 Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu,

- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XVII-XVIII-XIX. Dönem Ankara Milletvekili,
- ✓ 47. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,

Ş ğ ğ ğ

1. Bakanlıklarda ve Bağlı Kuruluşlarda Avrupa Topluluğuyla İlgili Birimler Kurulması ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellerinde Değişiklik, Kanun Hükmünde Kararname, 1989
2. Birinci Sağlık Taraması, 1989.
3. 2514 sayılı Bazı Sağlık Personelinin Devlet Hizmeti Yükümlülüğüne Dair Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 1989.
4. 11.4.1928 tarih ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunun 41 inci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna 7 Ek ve 3 Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun, 1989.
5. DPT Sağlık Sektörü Master Plan Etüt Çalışması, 1989-1991.
6. Sağ-Kur Sistemi Kurulma Hazırlıkları, 1990.
7. Milli Sağlık Politikası, 1990.
8. Dünya Bankası Kredili Birinci Sağlık Projesi, 1990.
9. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1990.

Ş

(23.06.1991 - 20.11.1991)

- ✓ Doğum 1944 Doğubeyazıt,
- ✓ 1968 İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi mezunu
- ✓ Üroloji uzmanı,

- ✓ Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekan Yardımcısı ve Araştırma Hastanesi Başhekimi
- ✓ 1980’de ABD Newyork Albert Einstein College Montefiore Hastanesi’nde çalıştı,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XVIII-XIX-XX-XXI. Dönem Ağrı Milletvekili,
- ✓ 48. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,

Ş ğ ğ ğ

1. Hükümetimizle Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Arasında İmzalanan “Sağlık Kesiminde Satın Alma İşlemlerine Teknik Destek” Konulu Proje Belgesi ile UNDP Tarafından Sağlanacak Yönetim ve Destek Hizmetlerine İlişkin Anlaşma Mektubunun Onaylanmasına Dair Karar, 1991.
2. Nükleer Tanımlar Yönetmeliği, 1881.
3. Radyasyon Güvenliği Yönetmeliği, 1991.

(20.11.1991 - 25.06.1993)

(07.03.1996 - 28.06.1996)

(28.06.1996 - 26.04.1997)

- ✓ Doğum 1930 İstanbul,
- ✓ Ölüm 2007 İstanbul.
- ✓ 1954 İstanbul Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ 1962 Ruh ve Sinir Hastalıkları uzmanı,

- ✓ 1958-1959 ABD San Antonio Brook Army Hastanesi eğitimi,
- ✓ 1967-1969 Afganistan Kabil Askeri Hastanesi Öğretim Görevlisi,
- ✓ 1970 Şişli Etfal Hastanesi Nöroloji Klinik Şefi,
- ✓ 1972-1973 Viyana Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji EEG eğitimi,
- ✓ 1979-1988 Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Başhekimisi,
- ✓ 1989-1991 Bakırköy Belediye Başkanı,
- ✓ 1983 Türkiye’de ilk Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlılığı Tedavi ve Araştırma Merkezi AMATEM’i kurdu,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XIX ve XX. Dönem İstanbul Milletvekili,
- ✓ 49, 53 ve 54. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ 50. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Devlet Bakanı-Hükümet Sözcüsü

ğ   ğ   ğ

1. 3816 sayılı Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşil Kart Verilerek Devlet Tarafından Karşılanması Hakkında Kanun, 1992.
2. Birinci Ulusal Sağlık Kongresi, 1992.
3. Ulusal Sağlık Politikası, 1993.

4. Sağlık Reformu Yasa Taslakları, 1993-1994.
5. İkinci Ulusal Sağlık Kongresi, 1994.
6. Dünya Bankası İkinci Sağlık Projesi müzakereleri, 1994.
7. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1990 Hazine Müsteşarlığı “Yapısal Uyum Programı”; Sağlık ve Sosyal Güvenlik Harmonizasyonu, 1996.
8. 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun, 1996.
9. Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği, 1992.
10. Eczaneler ve Eczane Hizmetleri Hakkında Yönetmelik, 1992.
11. İlaç Araştırmaları Hakkında Yönetmelik, 1993.
12. Özel Ambulans Servisleri Yönetmeliği, 1993.
13. Tıbbî Atıkların Kontrolü Yönetmeliği, 1993.
14. Beşerî İspençiyarî ve Tıbbî Müstahzarların Tıbbî Tanıtım Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 1996.
15. Üremeye Yardımcı Tedavi Merkezleri Yönetmeliği, 1996.
16. Sağlık Bakanlığı Atama ve Nakil Yönetmeliği, 1996.
17. Tababet Uzmanlık Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 1997.
18. Ana-Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezleri Yönetmeliği, 1997.

İ İ Ş Ğ

Yüz yılın son yirmi beş yıllık dönemi olan 1995 ile 2020 yılları arası, 50.'den 66. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ne kadar 9 Sağlık Bakanı görev yapmıştır. Bu dönemin 10. ve son Sağlık Bakanı olan Fahrettin Koca'nın "Sağlık Bakanlığı 100.Yılı"na girilen 1 Ocak 2020 itibarıyla görevine devam etmektedir.

1 Ocak 2020 tarihine kadarlık bu dönem için 10 Sağlık Bakanı ortalama 913 gün (2 yıl 6 ay 3 gün) görev yapmıştır. Üçüncü ve dördüncü 25 yıl arasında ortalama Bakanlık süresinde 516 gün (1 yıl 5 ay 1 gün) artış bulunmaktadır. Dördüncü 25 yıllık dönemde 16 Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin 9'u aynı Parti Hükümetleridir (yüzde 53). Bu 25 yıllık dönemin 2002'den 2018 yılına kadar geçen 16 yılında, aralıklı toplam 11 yıl 4 ay 4 gün süreyle Recep Akdağ Sağlık Bakanı'dir.

100 yılın son 25 yıllık bölümünde ortalama sürenin üzerinde Bakanlık yapanlar; Osman Durmuş, Recep Akdağ, Mehmet Müezzinoğlu'dur.

Dolayısıyla, 3 Mayıs 1920'de görev başlayan Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti ilk Sağlık Bakanı'ndan 1 Ocak 2020 tarihine kadar geçen toplam sürenin 36.376 gün olduğu dikkate alınırsa, 52 Bakan için ortalama görev süresi 700 gün (1 yıl 11 ay 5 gün) olmaktadır. Buna göre; 16 Sağlık Bakanı ortalama görev süresi üzerinde görev yapmış, 36 Sağlık Bakanı ise ortalama görev süresinin altında görevde kalmıştır.

1920-2020 arasındaki;

- ✓ ilk 25 yıllık 1920-1945 yılları arası dönemde 6,
- ✓ 1970'e kadar olan ikinci 25 yıl yani 50. yılda 22,
- ✓ 1995 yılına kadar olan 75 yılda 43 ve
- ✓ sonuç olarak 100 yılda 60 Sağlık Bakanı ortalama 608 gün Bakanlık yapmış olarak ifade edilebilir, ancak birden fazla defa Sağlık Bakanı olan Bakanlar dikkate alındığında ortalama süre 700 gün olmaktadır.

ğ

(25.06.1993 - 28.11.1993)

- ✓ Doğum 1948 Bergama.
- ✓ 1970 Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Maliye Bölümü mezunu,

- ✓ 1977 Bergama Belediye Başkanı,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XIX-XX-XXI. Dönem İzmir Milletvekili,
- ✓ 50. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ 1997-1999 Devlet Bakanı.

ğ ğ ğ ğ

1. Organ Nakli Merkezleri Yönetmeliği, 1993.
2. Diyaliz Merkezleri Yönetmeliği, 1993.
3. Dış Hekimliğinde Kullanılan Röntgen Cihazları Lisanslama Yönetmeliği, 1993.
4. Zararlı Kimyasal Madde ve Ürünlerinin Kontrolü Yönetmeliği, 1993.

(28.11.1993 - 15.08.1994)

- ✓ Doğum 1948 Kandıra.
- ✓ 1970 İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi mezunu

- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XIX. Dönem Kocaeli Milletvekili,
- ✓ 50. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı.

ğ ğ ğ

1. 3977 sayılı Kozmetik Kanunu, 1994.
2. 3954 sayılı, Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun, 1993.
3. 3960 sayılı Kalıtsal Hastalıklarla Mücadele Kanunu, 1993.
4. Tıpta Tedavi Amacıyla Kullanılan İyonlaştırıcı Radyasyon Kaynaklarını İçeren Tesislere Lisans Verme Yönetmeliği, 1994.
5. Gamma ve Elektron Demeti Işınlama Tesislerinin Güvenliği ve Lisanslanması Yönetmeliği, 1994.
6. Farmasötik Müstahzarların Biyoyararlanım ve Biyoeşdeğerliğinin Değerlendirilmesi Hakkında Yönetmelik, 1994.
7. Kozmetik Yönetmeliği, 1994.
8. Eczaneler ve Eczane Hizmetleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 1994.
9. Sağlık Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarını Hizmete Açma, Kapatma ve Bunlara Ad Verme Usûl ve Esaslarına Dair Yönetmelik, 1994.
10. Radyofarmasötik Yönetmeliği, 1994.

ğ

(15.08.1994 - 05.10.1995)

(05.10.1995 - 30.10.1995)

(30.10.1995 - 06.03.1996)

- ✓ Doğum 1929 Van, Ölüm 2004 Ankara.
- ✓ 1954 Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi mezunu, Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı,

- ✓ Sağlık Meslek Lisesi Müdürü,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XVII-XIX-XX-XXI. Dönem Niğde Milletvekili,
- ✓ 50, 51 ve 52. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,

ğ   ğ   ğ   ğ

1. 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1995.
2. Sağlık Reformu Yasa Tasarıları; TBMM Komisyonu, 1995.
3. Dünya Bankası Kredili İkinci Sağlık Projesi, 1995.
4. 4136 sayılı, Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun, 1995.
5. Türk Eczacıları Birliği Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 1995.
6. Ana-Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezleri Yönetmeliği, 1996.
7. Türk Eczacılar Birliği Yardımlaşma Sandığı Yönetmeliği, 1996.
8. Türk Eczacıları Birliği ve Eczacı Odaları Teşkilat Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik, 1995.
9. Gayrî Sihhî Müesseseler Yönetmeliği, 1995.

(30.04.1997 - 13.05.1997)

- ✓ Doğum 1930 Bafra,
- ✓ Ölüm 2011 Ankara.
- ✓ İş İnsanı,

- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XVII-XIX-XX. Dönem Samsun Milletvekili,
- ✓ 54. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ XVIII. Dönem TBMM Başkanlık Divanı İdare Amiri,
- ✓ 1995-1996 Tarım ve Köyişleri ve Devlet Bakanı.

ğ   ğ   ğ

1. Türk Eczacıları Birliği Yardımlaşma Sandığı Yönetmeliği, 1997.

İ

13.05.1997 - 30.06.1997

- ✓ Doğum 1930 Bafra,
- ✓ Ölüm 2011 Ankara.
- ✓ 1954 İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi mezunu,
- ✓ Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde Doktora, Matematik Doçenti,

- ✓ Akdeniz Üniversitesi Isparta Mühendislik Fakültesi Dekan Yardımcısı,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XIX ve XXXI. Dönem Kütahya Milletvekili,
- ✓ 54. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı.

İ

ğ

ğ

ğ

1. Özürlüler İdaresi Başkanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 1997.
2. Tababet Uzmanlık Yönetmeliğinin Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 1997.
3. Hacettepe Üniversitesi HIV-AIDS Tedavi ve Araştırma Merkezi (HATAM) Yönetmeliği, 1997.
4. Sağlık Bakanlığı Atama ve Nakil Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik, 1997.
5. Diyaliz Merkezleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 1997.
6. Özel Hastaneler Tüzüğünde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tüzük, 1997.
7. Sağlık Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarını Hizmete Açma, Kapatma ve Bunlara Ad Verme Usûl ve Esaslarına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik, 1997.

İ

(30.06.1997 - 11.01.1999)

- ✓ Doğum 1938 Bolvadin,
- ✓ Ölüm 2018 Ankara.
- ✓ 1963 Ege Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ Ruh ve Sinir Hastalıkları Uzmanı,

- ✓ Afyon Devlet Hastanesi Baştabibi,
- ✓ Afyon İl Sağlık Müdürü,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XIX-XX-XXI. Dönem Afyonkarahisar Milletvekili,
- ✓ 55. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,

İ ğ ğ ğ

1. Sağlık Ocakları Güçlendirme Programı, 1997-1998.
2. Kişisel Sağlık Sigortası Tasarısı Bakanlar Kurulu ve TBMM süreci, 1997-1998.
3. Dünya Bankası Kredili Üçüncü Sağlık Projesi.
4. Sağlık Bakanlığı Personeli Atama ve Nakil Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 1999.
5. Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 1998.
6. Özürlüler İçin Kimlik Kartı Yönetmeliği, 1998.
7. Sağlık Bakanlığı Taşra Teşkilatı Yatak ve Kadro Standartları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 1998.
8. Diyaliz Merkezleri Yönetmeliği, 1998.
9. Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 1998.

(11.01.1999 - 29.05.1999)

- ✓ Doğum 1943 Çatalzeytin,
- ✓ Ölüm 2013 Bandırma.
- ✓ 1968 Cerrahpaşa Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Üroloji Uzmanı,
- ✓ Bandırma Devlet Hastanesi Başhekim

Yardımcısı,

- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XX-XXI. Dönem Balıkesir Milletvekili,
- ✓ 1998 Türkiye Büyük Millet Meclisi Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Başkanı,
- ✓ 56. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı.

ğ ğ ğ

1. Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik, 1999.
2. Sağlık Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumları İle Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkındaki 209 Sayılı Kanun Gereğince İşletme, İdare ve Muhasebe İşlerine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 1999.

Ş

(29.05.1999 - 18.11.2002)

- ✓ Doğum 1947 Çankırı.
- ✓ 1972 Ankara Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Doçenti,

- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XXI-XXIII Dönem Kırıkkale Milletvekili,
- ✓ 57. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı.

Ş ğ ğ ğ

1. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 2000.
2. Sağlık Sandığı Yasa Tasarısı, 2000.
3. Hiperbarik Oksijen Tedavisi Uygulanan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik, 2002.
4. Kalıtsal Kan Hastalıklarının Hemoglobinopati Kontrol Programı ile Tanı ve Tedavi Merkezleri Yönetmeliği, 2002.
5. Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 2002.
6. İlk Yardım Yönetmeliği, 2002.
7. Kan Ürünlerinin Ruhsatlandırılmasına Dair Yönetmelik, 2002.
8. Tıbbî Cihaz Yönetmeliği, 2002.
9. Vücut Dışında Kullanılan Tıbbî Tanı Ürünleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 2002.
10. Vücuda Yerleştirilebilir Aktif Tıbbî Cihazlar Yönetmeliği, 2002.
11. Adli Tıp Kurumu Disiplin Kurulları ve Disiplin Amirleri Yönetmeliği, 2011.

ğ

(18.11.2002 - 14.03.2003)

(14.03.2003 - 29.08.2007)

(29.08.2007 - 06.07.2011)

(06.07.2011 - 24.01.2013)

(25.05.2016 - 19.07.2017)

- ✓ Doğum 1960 İspir.
- ✓ 1984 Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi mezunu,

- ✓ 1999 Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Profesörü,
- ✓ Atatürk Üniversitesi Biyoteknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdür Yardımcısı,
- ✓ King's College London GKT School of Medical Education'da kan hastalıkları çalıştı,
- ✓ Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Araştırma Hastanesi Başhekim Yardımcısı, Satınalma Komisyon Başkanı ve Tıp Dergisi Editör Yardımcısı,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XXII-XXIII-XXIV-XXVI-XXVII. Dönem Erzurum Milletvekili,
- ✓ 58, 59, 60, 61, 65. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ 2013-2015 Harvard Üniversitesi Halk Sağlığı Fakültesi'nde Sağlıkta Liderlik Programı Yönetim Kurulu Üyesi ve Öğretim Üyesi,
- ✓ 65. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Başbakan Yardımcısı,
- ✓ Bilinen uluslararası indekslerde taranan, Bakan olduğu dönemde makalesi yayınlanan ilk ve tek Sağlık Bakanı (Bakınız: The Lancet, Volume 382, Issue 9886, 2013:65-69, DOI: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(13\)61051-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(13)61051-X))

ğ ğ ğ ğ

1. Sağlıkta Dönüşüm Programı İlanı, 2003.
2. 22/06/2004 tarihli ve 5193 sayılı Optisyenlik Hakkında Kanun.
3. 02/06/2004 tarihli ve 5181 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (Yeni sağlık meslekleri),
4. 14/07/2004 tarihli ve 5222 sayılı Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşil Kart Verilerek Devlet Tarafından Karşılansın Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun,
5. 25/11/2004 tarihli ve 5261 sayılı Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun,
6. 24/11/2004 tarihli ve 5258 sayılı Aile Hekimliği Pilot Uygulaması Hakkında Kanun,
7. 06/01/2005 tarihli ve 5283 sayılı Bazı Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Ait Sağlık Birimlerinin Sağlık Bakanlığına Devredilmesine Dair Kanun (SSK Hastaneleri devri),
8. 24/03/2005 tarihli ve 5324 sayılı Kozmetik Kanunu,
9. Sağlık Çalışanları Performans-Ek Ödeme Sistemine Başlangıcı, 2005,
10. 26/01/2006 tarihli ve 5450 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Bağlı Okulların Millî Eğitim Bakanlığına Devredilmesi İle Bazı Kanunlarda ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (Sağlık Meslek Liseleri devri),
11. 31/05/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (Genel Sağlık Sigortası sistemi kurulması),
12. 25/04/2007 tarihli ve 5634 sayılı Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun,
13. 11/04/2007 tarihli ve 5624 sayılı Kan ve Kan Ürünleri Kanunu
14. 3/1/2008 tarihli ve 5727 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun,
15. 15/5/2008 tarihli ve 5763 İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişik-

lik Yapılması Hakkında Kanun (İşyeri sağlık ve güvenlik birimleriyle ilgili düzenlemeler),

16. Aile Hekimliğinin 33 İl’de Uygulaması, 2009,
17. 21/01/2010 tarihli ve 5947 sayılı Üniversite ve Sağlık Personelinin Tam Gün Çalışmasına ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun,
18. 11/12/2010 tarihli ve 6088 sayılı Tababet ve Şuabatı San’atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (Diş Hekimliği mesleği tanımı),
19. 663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname-KHK (Kamu Hastaneleri, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz ve Türkiye Halk Sağlığı Kurumu gibi Bakanlık kurumları düzenlemesi),
20. 17/05/2012 tarihli ve 6308 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun İle Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (Eczacılığın yeniden tanımlanması, 2. Eczacı zorunluluğu, yardımcı eczacılık, nüfus kriterine göre eczane açılması),
21. 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu,
22. 4/7/2012 tarihli ve 6353 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (Tıp Fakültesi 6. sınıf öğrencilerine ücret ödenmesi öngörülmekte),
23. 28/7/2016 tarihli ve 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu (Mesleki yeterlilik gerektiren sağlık hizmetlerinde çalışacak yabancıların çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde Sağlık Bakanlığında ön izin alınması zorunluluğu),
24. 14/3/2017 tarihli ve 7009 sayılı Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesine Ek İnsan Kopyalanmasının Yasaklanmasına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun,
25. 669 ve 670 sayılı KHK (6756 ve 7091 sayılı Kanunlar ile kanunlaştı) Gülhane Askeri Tıp Akademisi ve Asker Hastanelerinin Sağlık Bakanlığına devri), 2016.

ğ

(24.01.2013 - 29.08.2014)

(29.08.2014 - 28.08.2015)

(28.08.2015 - 24.11.2015)

(24.11.2015 - 24.05.2016)

✓ Doğum 1955 Gümülcine.

✓ 1982 Cerrahpaşa Tıp Fakültesi mezunu,

- ✓ 1986 İstanbul Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesi İç Hastalıkları Uzmanı,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XXIII. Dönem İstanbul, XXIV. Dönem Edirne ve XXV-XXVI. Dönem Bursa Milletvekili,
- ✓ 23. Dönem Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Üyesi,
- ✓ 61, 62, 63 ve 64. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ 2016 Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı.

ğ ğ ğ ğ

1. 21.2.2013 tarihli ve 6428 sayılı Sağlık Bakanlığınca Kamu Özel İş Birliği Modeli ile Tesis Yapıtılması, Yenilenmesi ve Hizmet Alınması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun,
2. 21.05.2013 tarihli ve 6486 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (Yükseköğretim kurumlarına ait sağlık hizmet sunucularında öğretim üyeleri mesai saatleri dışında sağlık hizmetleri verdiği unvanları itibarıyla belirlenen miktarda ilave ücret alması),
3. 12.07.2013 tarihli ve 6495 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (663 sayılı KHK'nın Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilen bazı hükümlerinin yeniden düzenlenmesi),
4. 02.01.2014 tarihli ve 6514 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (5947 sayılı Kanunun bazı hükümleri ile 650 sayılı KHK'nın Anayasa Mahkemesince iptalinden doğan boşluğun giderilmesi),

5. 20.02.2014 tarihli ve 6525 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (Tüm acil çağrılarının koordinasyonu sağlamak üzere 112 Acil Çağrı merkezleri kurulması),
6. 06.11.2014 tarihli ve 6566 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (Eczacılıkta uzmanlık eğitimi ve Uzmanlık Kurulu teşkili),
7. 19.11.2014 tarihli ve 6569 sayılı Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı Kurulması Dair Kanun,
8. 27.03.2015 tarihli ve 6639 sayılı Sağlık Bilimleri Üniversitesinin kurulması ve sağlık personelinin nöbet ücretlerin artırılmasına dair Kanun,
9. 24/3/2016 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun,
10. İlk Şehir Hastaneleri Yüksek Planlama Kurulu onay ve ihaleleri,
11. Sağlık Endüstrileri Yönlendirme Komitesi kuruluşu,
12. Sağlık Bakanlığı E-Nabız Kişisel Sağlık ve Teletıp Sistemi uygulamalarının başlatılması.

(19.07.2017 - 09.07.2018)

- ✓ Doğum 1954 Samsun,
- ✓ 1978 Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi mezunu ve Genel Cerrahi Uzmanı,
- ✓ 1997 Devlet Bakanı,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi XX-XXI-XXV-XXVI-XXVII. Dönem Samsun Milletvekili,
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi Sağlık,

Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu ile Milli Savunma Komisyonu Üyesi,

- ✓ 65. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,

ğ ğ ğ

1. 28/11/2017 tarihli ve 7061 sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (Endüstri bölgelerinde sağlık koruma bandı bırakılması ve Türk Optisyen-Gözlükçüler Birliği teşkili öngörülmekte),
2. 29/3/2018 tarihli ve 7104 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlar ile 178 Sayılı KHK'de Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (Sağlık Bakanlığınca izin verilen gerçek veya tüzel kişilerin, Türkiye'de yerleşmiş olmayan yabancı uyruklu gerçek kişilere, sağlık kurum ve kuruluşlarında hizmet vermelerinin temini),
3. 7078 sayılı Kanun ile kanunlaşan 694 sayılı KHK (Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu ve Türkiye Halk Sağlığı Kurumu kaldırılması ve yeni yapılandırma),
4. 698, 700 ve 703 sayılı KHK'ler ile 663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK ve 6569 sayılı Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı Kurulması KHK hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır),
5. Acil Sağlık Otomasyon ve Beyaz Kod Mobil Sistemi ile E-Reçete uygulamaya başlandı.
6. Sağlıkta İstatistik ve Nedensel Analizler (SİNA) otomasyon programı kullanılmaya başlandı.

(10.07.2018 - Devam ediyor.)

- ✓ Doğum 1965 Konya,
- ✓ 1988 İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi mezunu,
- ✓ 1995 Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı,
- ✓ 2009 Başkanı olduğu Türkiye Eğitim Sağlık ve Araştırma (TESA) Vakfı İstanbul Medipol Üniversitesi'nin Mütavelli Heyeti Başkanı,
- ✓ 65. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Sağlık Bakanı,
- ✓ Türk Pediatri Kurumu, Pediatrik Metabolizma ve Beslenme Derneği, İstanbul Ticaret Odası (İTO) Sağlık Meslek Komitesi, Özel Hastaneler Sağlık Kuruluşları Derneği (OHSAD) üyesi,
- ✓ Dış Ekonomik İlişkiler Konseyi (DEİK) Eğitim Komitesi İş Konseyi Başkan Yardımcısı, Vakıf Üniversite Hastaneleri Derneği'nin Başkanı ve Hizmet İhracatçıları Birliği Sağlık Hizmetleri Komitesi Başkanı.

ğ   ğ   ğ

1. 26/7/2018 tarihli ve 7146 sayılı Askerlik Kanunu İle Diğer Bazı Kanunlarda ve 663 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (Sağlık personelinin yıpranma payından yararlandırılması, Tabip ve emeklilerine ilave ödeme yapılması, Uluslararası Sağlık Hizmetleri Anonim Şirketi - USHAŞ kurulması),
2. 15/11/2018 tarihli ve 7151 sayılı Sağlıkla İlgili Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (Türk Tabipleri Birliği, Türk Dış Hekimleri Birliği, Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli, Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı, Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu, Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü, Aile Hekimliği, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası, Kan ve Kan Ürünleri, Sağlık Bakanlığınca Kamu Özel İş Birliği Modeli ile Tesis Yapıtılması, Yenilenmesi ve Hizmet Alınması Kanunlarında değişiklikler),

3. 17/1/2019 tarihli ve 7161 sayılı Vergi Kanunları ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (Millî Savunma Bakanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığında görevli tabipler ile sağlık astsubaylarının Sağlık Bakanlığında ve yine tabip ve diş tabiplerinin üniversitelerde görevlendirilebilmesi),
4. 25/6/2019 tarihli ve 7179 sayılı Askeralma Kanunu (Temel askerlik eğitimini takiben Devlet hizmeti yükümlülüğünü yerine getiren tabiplerin askerlik hizmetini yerine getirmiş sayılacağı),
5. 27/6/2019 tarihli ve 7180 sayılı Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (663 sayılı KHK'nın 45/A maddesine göre sözleşmeli çalışan sağlık personelinin 4+2 olan mecburi çalışma süresi 3+1 olarak değiştirilmesi),
6. 4/7/2019 tarihli ve 7181 Sayılı Tapu Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (Düzenleme ortaklık paylarının kullanım alanına, Sağlık Bakanlığına bağılı sağlık tesislerinin eklenmesi),
7. 17/7/2019 tarihli ve 7186 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (Sosyal Güvenlik Kurumunun kişisel sağlık verilerini Sağlık Bakanlığı ile paylaşmasına dair düzenleme, Sağlık Bakanlığınca Kamu Özel İş Birliği Modeli ile Tesis Yaptırılması, Yenilenmesi ve Hizmet Alınması Kanununda "Sözleşme bedeli" tanımlanması),
8. 5/12/2019 tarih ve 7194 sayılı ve 21/12/2019 tarih ve 7201 sayılı Kanunlarla Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı düzenlemeleri,
9. Uzmanlık eğitim takip sistemi ve sağlık turizm portalı ile hastalık yönetim ve entegre kurumsal işlem platformları hizmete sunuldu.

Ğ

İ

İ

İlk 25 yıldaki 6 Sağlık Bakanı'nın sadece 2'si; Refik Saydam ve Ahmet Hulusi Alataş,

İkinci 25 yılda bir başka deyişle toplam 50 yılda 22 Sağlık Bakanı'ndan; Refik Saydam, Ahmet Hulusi Alataş, Behçet Uz, Kemalî Bayazıt, Ekrem Hayri Üstündağ, Ali Nafiz Körez, Lütfi Kırdar, Kemal Demir ve Vedat Ali Özkan'dan oluşan 9'u (yüzde 40),

Toplamda 75 yıl olan üçüncü 25 yılda 43 Sağlık Bakanı arasından; Refik Saydam, Ahmet Hulusi Alataş, Behçet Uz, Kemalî Bayazıt, Ekrem Hayri Üstündağ, Ali Nafiz Körez, Lütfi Kırdar, Kemal Demir, Vedat Ali Özkan, Kaya Kılıçturgay, Mehmet Aydın, Halil Şıvgın ve Yıldırım Aktuna'nın oluşturduğu 13'ü (yüzde 30),

100 yıllık süre içinde ise 52 Sağlık Bakanı'nın; Refik Saydam, Ahmet Hulusi Alataş, Behçet Uz, Kemalî Bayazıt, Ekrem Hayri Üstündağ, Ali Nafiz Körez, Lütfi Kırdar, Kemal Demir, Vedat Ali Özkan, Kaya Kılıçturgay, Mehmet Aydın, Halil Şıvgın, Yıldırım Aktuna, Osman Durmuş, Recep Akdağ, Mehmet Müezzinoğlu'ndan oluşan 16'sı (yüzde 30)

ortalama süre üzerinde Bakanlık görevi yapmışlardır.

İ

36 Sağlık Bakanı ortalama görev süresinden az görev yapmıştır. İlk 25 yılda 6 Sağlık Bakanı'nın 3'ü (yüzde 50), ikinci 25 yılda yani 50 yılda 22 Sağlık Bakanı'nın 13'ü (yüzde 60), 75.yılda 43 Sağlık Bakanı'nın 30'u (yüzde 70) ve 100.yılda 52 Sağlık Bakanı'nın 36'sı (yüzde 69) ortalama görev süresinden daha az görev yapmıştır.

ĞİŞ İ İ

Sağlık Bakanlarının 10 yıllık dönemler halinde değişimine bakıldığında;

- ✓ 1920 ile 1930 yılları arası 6 Bakan,
- ✓ 1930 ile 1940 yılları arası 2 Bakan,
- ✓ 1940 ile 1950 yılları arası 4 Bakan,
- ✓ 1950 ile 1960 yılları arası 6 Bakan,
- ✓ 1960 ile 1970 yılları arası 11 Bakan,
- ✓ 1970 ile 1980 yılları arası 14 Bakan,
- ✓ 1980 ile 1990 yılları arası 9 Bakan,
- ✓ 1990 ile 2000 yılları arası 12 Bakan,
- ✓ 2000 ile 2010 yılları arası 2 Bakan,
- ✓ 2010 ile 2020 yılları arası 5 Bakan görev yapmıştır.

En az Sağlık Bakanı değişikliği yaşanan 10 yıllık dönemler;

- ✓ 1930 ile 1940 arasında Refik Saydam ve Ahmet Hulusi Alataş ile 2 Bakan,
- ✓ 2000 ile 2010 yılları arasında Osman Durmuş ve Recep Akdağ ile 2 Bakan olmuştur.

1930'lu yıllarda;

- ✓ Refik Saydam aralıksız 6 yıl 9 ay 25 gün ile ilk Sağlık Bakanı olmuş,
- ✓ Refik Saydam'ın takip eden döneminde Hulusi Alataş yine aralıksız olarak 3 yıl 2 ay 6 gün bu görevi devam ettirmiştir.

2000'li yılların ilk on yılında ise;

- ✓ Osman Durmuş 3 yıl 6 ay 21 gün ve
- ✓ Recep Akdağ 8 yıl 1 ay 13 gün aralıksız Bakanlık yapmıştır.

En fazla Sağlık Bakanı değişikliği yaşanan 10 yıllık dönemler;

- ✓ 13 Bakan ile 1970 ile 1980 yılları arası,
- ✓ 12 Bakan ile 1990 ile 2000 yılları arası,
- ✓ 11 Bakan ile 1960 ile 1970 yılları arası dönemler olmuştur.

14 Bakan'ın görev aldığı 1970 ile 1980 yılları arası, 31.'den 44. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ne kadar hizmet veren Hükümetlerde;

1. Vedat Ali Özkan (31 ve 32. Hükümetler),
2. Türkan Akyol (33. Hükümet),
3. Cevdet Aykan (34. Hükümet),
4. Kemal Demir (35 ve 38. Hükümetler),
5. Vefa Tanır (36 ve 39. Hükümetler),
6. Selahattin Cizrelioğlu (37. Hükümet),
7. Celal Ertuğ (40. Hükümet),
8. Cengiz Gökçek (41. Hükümet),
9. Mete Tan (42. Hükümet),
10. Münif İslamoğlu (43. Hükümet),
11. Necmi Ayanoğlu (44. Hükümet) Sağlık Bakanı çalışmıştır.

12 Bakan'ın görev aldığı 1990 ile 2000 yılları arası, 47.'den 57. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ne kadar hizmet veren Hükümetlerde;

1. Halil Şıvgın (47. Hükümet),
2. Yaşar Eryılmaz (48. Hükümet),
3. Yıldırım Aktuna (49-53 ve 54. Hükümetler),
4. Rıfat Serdaroğlu ve Kazım Dinç (50. Hükümet)
5. Doğan Baran (50-51 ve 52. Hükümetler),
6. Nafiz Kurt ve İsmail Karakuyu (54. Hükümet),
7. Halil İbrahim Özsoy (55. Hükümet),
8. Mustafa Güven Karahan (56. Hükümet),
9. Osman Durmuş (57. Hükümet),
10. Recep Akdağ (58. Hükümet) Sağlık Bakanı olarak yer almıştır.

11 Bakan'ın görev aldığı 1960 ile 1970 yılları arası, 23.'den 31. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ne kadar hizmet veren Hükümetlerde;

1. Lütü Kırdar (23. Hükümet),
2. Nusret Karasu ve Nusret Hasan Fişek (24. Hükümet),
3. Salih Ragıp Üner (25. Hükümet)
4. Süleyman Suat Seren (26. Hükümet),
5. Yusuf Azizoğlu ve Fahrettin Kerim Gökay (27. Hükümet),
6. Kemal Demir (28. Hükümet),
7. Faruk Sükan (29. Hükümet),
8. Osman Edip Somunoğlu (30. Hükümet),
9. Vedat Ali Özkan (30-31. Hükümetler) Sağlık Bakanı olarak yer almıştır.

14 Sağlık Bakanı değişen 1970-1980 yılları arası dönemin, Mart 1971 ile Ekim 1980 arasındaki sekiz buçuk yılında toplam 11 Sağlık Bakanı değişikliği yaşanmış, ortalama 281 gün görev yapılmıştır.

Bu dönemin sadece Nisan 1977 ile Aralık 1980 tarihleri arası, değişen Sağlık Bakanı sayısı 7'dir. Bu tarihler arasında; Kemal Demir, Vefa Tanır, Celal Ertuğ, Cengiz Gökçek, Mete Tan, Münif İslamoğlu ve Necmi Ayanoğlu Sağlık Bakanlığı yapmıştır.

12 Sağlık Bakanı'nın değiştiği 1990-2000 yılları arasında da sadece 3 yıl 1 ay 18 gün süren Haziran 1991 ile Ağustos 1994 arası zaman diliminde 6 Sağlık Bakanı görev yapmış ve ortalama Bakanlık süresi 6 ay 10 gün olmuştur. Bu zaman diliminde; Halil Şıvgın, Yaşar Eryılmaz, Yıldırım Aktuna, Rıfat Serdaroğlu, Kazım Dinç ve Doğan Baran Sağlık Bakanı olarak görev yapmıştır.

Sağlık Bakanlarının en uzun süre Bakanlık yapanları arasında;

1. Refik Saydam aralıklı toplam 15 yıl 2 ay 3 gün,
2. Recep Akdağ aralıklı toplam 11 yıl 4 ay 4 gün ve
3. Hulusi Alataş aralıksız toplam 7 yıl 2 ay 25 gün ilk üç sırada yer alırken,

10 gün ile Nusret Fişek ve Cemil Çiçek, 13 gün ile Nafiz Kurt en kısa süre görev yapan Sağlık Bakanlarıdır.

	Sağlık Bakanı	Görev Süresi	Görev Yaptığı Tarihler
1	Nusret Hasan FİŞEK	10 gün	25.08.1960-05.09.1960
2	Cemil ÇİÇEK	10 gün	26.06.1988-06.07.1988
3	Nafiz KURT	13 gün	30.04.1997-13.05.1997
4	Celal ERTUĞ	31 gün	21.06.1977-21.07.1977
5	İsmail KARAKUYU	48 gün	13.05.1997-30.06.1997
6	Nusret KARASU	89 gün	27.05.1960-25.08.1960
7	Mazhar GERMEN	101 gün	22.11.1924-03.03.1925
8	N. Reşat BELGER	120 gün	22.05.1950-19.09.1950
9	Mustafa Güven KARAHAN	138 gün	11.01.1999-29.05.1999
10	Yaşar ERYILMAZ	150 gün	23.06.1991-20.11.1991
11	Rıfat SERDAROĞLU	156 gün	25.06.1993-28.11.1993
12	Cevdet AYKAN	162 gün	13.12.1971-23.05.1972
13	Cengiz GÖKÇEK	168 gün	21.07.1977-05.01.1978
14	Bülent AKARCALI	188 gün	21.12.1987-26.06.1988
15	Suat SEREN	218 gün	20.11.1961-26.06.1962
16	Faruk SÜKAN	247 gün	22.02.1965-27.10.1965
17	Kazım DİNÇ	261 gün	28.11.1993-15.08.1994
18	Türkan AKYOL	262 gün	26.03.1971-13.12.1971
19	Nihat KİTAPÇI	268 gün	06.07.1988-31.03.1989
20	Selahattin CİZRELİOĞLU	296 gün	26.01.1974-18.11.1974
21	Münif İSLAMOĞLU	304 gün	12.11.1979-11.09.1980
22	Adnan ADIVAR	311 gün	03.05.1920-10.03.1921
23	Ahmet DEMİRCAN	356 gün	19.07.2017-10.07.2018

SAĞLIK BAKANLIĞI'NIN 100. YILINDA SAĞLIK BAKANLARI

g

	Sağlık Bakanı	Görev Süresi	Görev Yaptığı Tarihler
1	Nusret Hasan FİŞEK	10 gün	25.08.1960-05.09.1960
2	Cemil ÇİÇEK	10 gün	26.06.1988-06.07.1988
3	Nafiz KURT	13 gün	30.04.1997-13.05.1997
4	Celal ERTUĞ	31 gün	21.06.1977-21.07.1977
5	İsmail KARAKUYU	48 gün	13.05.1997-30.06.1997
6	Nusret KARASU	89 gün	27.05.1960-25.08.1960

g

	Sağlık Bakanı	Görev Süresi	Görev Yaptığı Tarihler
1	Nusret Hasan FİŞEK	10 gün	25.08.1960-05.09.1960
2	Cemil ÇİÇEK	10 gün	26.06.1988-06.07.1988
3	Nafiz KURT	13 gün	30.04.1997-13.05.1997

g

g

	Sağlık Bakanı		Sağlık Bakanı
1	Refik SAYDAM	7	Vedat Ali ÖZKAN
2	Hulusi ALATAŞ	8	Vefa TANIR
3	Behçet UZ	9	Yıldırım AKTUNA
4	Kemalî BAYAZIT	10	Doğan BARAN
5	Ekrem Hayri ÜSTÜNDAĞ	11	Recep AKDAĞ
6	Kemal DEMİR	12	Mehmet MÜEZZİNOĞLU

Prof. Dr. S. HALUK ÖZSARI

İ İŞ İ Ğ İ İ İ İ İ İ İ İ İ Ğ

Aşağıda sunulan tablolardan da anlaşılacağı gibi, Siyasi Parti iktidar veya koalisyon ortaklığı dönemleri açısından sıralandığında;

- ✓ Cumhuriyet Halk Partisi'nin 11,
- ✓ Demokrat Parti'nin 5,
- ✓ Adalet Partisi'nin 6,
- ✓ Yeni Türkiye Partisi'nin 2,
- ✓ Milliyetçi Hareket Partisi'nin 2,
- ✓ Anavatan Partisi'nin 8,
- ✓ Doğru Yol Partisi'nin 7,
- ✓ Demokratik Sol Parti'nin 1,
- ✓ Adalet ve Kalkınma Partisi'nin 4 ayrı Milletvekili ile Sağlık Bakanı olarak çalıştığı görülecektir.

Tek parti Hükümetleri dönemlerin ilki olan Cumhuriyet Halk Partisi dönemi 1923-1950 arası 18 Hükümet ve aralıksız 27 yıl, Demokrat Parti dönemi 1950 ile 1960 arası 5 Hükümet ve aralıksız 10 yıl sürmüştür. 1983 ile 1991 yılları arası Anavatan Partisi Hükümeti dönemi aralıksız 8 yıl 4 Hükümet dönemi olarak devam ederken 2002 seçimleri sonrası başlayan Adalet ve Kalkınma Partisi dönemi 1 Ocak 2002 itibarıyla 9. Hükümet ile 18. yılına girmiş bulunmaktadır.

ğ

	Sağlık Bakanı	Meslek	Görev Yaptığı Tarihler
1	Refik SAYDAM	Tıp Doktoru	30.10.1923-22.11.1924 03.03.1925-25.10.1937
2	Mazhar GERMEN	Tıp Doktoru	22.11.1924-03.03.1925
3	Hulusi ALATAŞ	Tıp Doktoru	25.10.1937-18.01.1945
4	Sadi KONUK	Tıp Doktoru	18.01.1945-05.08.1946
5	Behçet UZ	Tıp Doktoru	07.08.1946-10.06.1948
6	Kemalî BAYAZIT	Tıp Doktoru	10.06.1948-22.05.1950
7	Kemal DEMİR	Tıp Doktoru	26.12.1963-20.02.1965 23.05.1972-16.04.1973 18.11.1974-18.04.1977
8	Cevdet AYKAN	Tıp Doktoru	13.12.1971-23.05.1972
9	Selahattin CİZRELİOĞLU	Hukukçu	26.01.1974-18.11.1974
10	Celal ERTUĞ	Öğretim Üyesi, Tıp Doktoru	21.06.1977-21.07.1977
11	Mete TAN	Tıp Doktoru	05.01.1978-12.11.1979

11 Cumhuriyet Halk Partisi Üyesi Sağlık Bakanı'ndan Refik Saydam ve Kemal Demir aralıklı olarak birden fazla Hükümet döneminde Bakanlık yapmışlardır.

ğ

	Sağlık Bakanı	Meslek	Görev Yaptığı Tarihler
1	N. Reşat BELGER	Öğretim Üyesi, Tıp Doktoru	22.05.1950-19.09.1950
2	E. Hayri ÜSTÜNDAĞ	Tıp Doktoru	20.09.1950-17.05.1954
3	Behçet UZ	Tıp Doktoru	18.05.1954-09.12.1955
4	Ali Nafiz KÖREZ	Tıp Doktoru	09.12.1955-25.11.1957
5	Lütfi KIRDAR	Tıp Doktoru	26.11.1957-27.05.1960

Demokrat Parti Üyesi 5 Sağlık Bakanı'ndan aralıklı olarak birden fazla dönem Bakanlık yapan Bakan bulunmamaktadır.

SAĞLIK BAKANLIĞI'NIN 100. YILINDA SAĞLIK BAKANLARI

te

	Sağlık Bakanı	Meslek	Görev Yaptığı Tarihler
1	Suat SEREN	Tıp Doktoru	20.11.1961-26.06.1962
2	Faruk SÜKAN	Tıp Doktoru	22.02.1965-27.10.1965
3	O. Edip SOMUNOĞLU	Tıp Doktoru	27.10.1965-01.04.1967
4	Vedat Ali ÖZKAN	Tıp Doktoru	01.04.1967-26.03.1971
5	Vefa TANIR	Tıp Doktoru	16.04.1973-26.01.1974 21.04.1977-21.06.1977
6	Münif İSLAMOĞLU	Tıp Doktoru	12.11.1979-11.09.1980

Vefa Tanır, aralıklı olarak birden fazla dönem Bakanlık yapan tek Adalet Partisi Üyesi Sağlık Bakanı'dır.

te

	Sağlık Bakanı	Meslek	Görev Yaptığı Tarihler
1	Yusuf AZİZOĞLU	Tıp Doktoru	26.06.1962-26.10.1963
2	Fahrettin Kerim GÖKAY	Öğretim Üyesi, Tıp Doktoru	05.11.1963-26.12.1963

Yeni Türkiye Partisi Üyesi olan 2 Sağlık Bakanı da aralıklı olarak birden fazla dönemde Bakanlık yapmamışlardır.

te

	Sağlık Bakanı	Meslek	Görev Yaptığı Tarihler
1	Cengiz GÖKÇEK	Avukat	21.07.1977-05.01.1978
2	Osman DURMUŞ	Öğretim Üyesi, Tıp Doktoru	29.05.1999-18.11.2002

2 Milliyetçi Hareket Parti Üyesi Sağlık Bakanı da aralıklı olarak birden fazla dönemde Bakanlık yapmamışlardır.

ğ

	Sağlık Bakanı	Meslek	Görev Yaptığı Tarihler
1	Mehmet AYDIN	İktisatçı	13.12.1983-17.10.1986
2	Mustafa KALEMLİ	Öğretim Üyesi, Tıp Doktoru	17.10.1986-21.12.1987
3	Bülent AKARCALI	Ekonomist	21.12.1987-26.06.1988
4	Cemil ÇİÇEK	Avukat	26.06.1988-06.07.1988
5	Nihat KİTAPÇI	Ziraat Mühendisi	06.07.1988-31.03.1989
6	Halil ŞIVGIN	Hukukçu	31.03.1989-23.06.1991
7	Yaşar ERYILMAZ	Öğretim Üyesi, Tıp Doktoru	23.06.1991-20.11.1991
8	Halil İbrahim ÖZSOY	Tıp Doktoru	30.06.1997-11.01.1999

Anavatan Partisi Üyesi 8 Sağlık Bakanı arasında aralıklı olarak birden fazla dönemde Bakanlık yapan bulunmamaktadır.

ğ

ğ

	Sağlık Bakanı	Meslek	Görev Yaptığı Tarihler
1	Yıldırım AKTUNA	Tıp Doktoru	20.11.1991-25.06.1993
2	Rıfat SERDAROĞLU	İktisatçı	25.06.1993-28.11.1993
3	Kazım DİNÇ	Eczacı	28.11.1993-15.08.1994
4	Doğan BARAN	Tıp Doktoru	15.08.1994-07.03.1996
5	Yıldırım AKTUNA	Tıp Doktoru	07.03.1996-28.06.1996 28.06.1996-26.04.1997
6	Nafiz KURT	Lise Mezunu	30.04.1997-13.05.1997
7	İsmail KARAKUYU	Öğretim Üyesi	13.05.1997-30.06.1997

Doğru Yol Partisi Üyesi Sağlık Bakanları arasından sadece Yıldırım Aktuna aralıklı olarak birden fazla dönemde Bakanlık yapmıştır.

ğ

	Sağlık Bakanı	Meslek	Görev Yaptığı Tarihler
1	Mustafa Güven KARAHAN	Tıp Doktoru	11.01.1999-29.05.1999

ğ

	Sağlık Bakanı	Meslek	Görev Yaptığı Tarihler
1	Recep AKDAĞ	Öğretim Üyesi, Tıp Doktoru	18.11.2002-24.01.2013
2	Mehmet MÜEZZİNOĞLU	Tıp Doktoru	24.01.2013-25.05.2016
3	Recep AKDAĞ	Öğretim Üyesi, Tıp Doktoru	25.05.2016-19.07.2017
4	Ahmet DEMİRCAN	Tıp Doktoru,	19.07.2017-10.07.2018

Adalet ve Kalkınma Partisi Üyesi Sağlık Bakanları arasında sadece Recep Akdağ aralıklı olarak birden fazla Hükümet döneminde Bakanlık yapmıştır. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ilk Sağlık Bakanı Tıp Doktoru Fahrettin KOCA, halen görevine devam etmektedir.

ş ğ

	Sağlık Bakanı	Meslek	Görev Yaptığı Tarihler
1	Adnan ADIVAR	Tıp Doktoru	03.05.1920-10.03.1921
2	Refik SAYDAM	Tıp Doktoru	10.03.1921-20.12.1921
3	Rıza NUR	Öğretim Üyesi, Tıp Doktoru	24.12.1921-27.10.1923
4	Nusret KARASU	Öğretim Üyesi, Tıp Doktoru	30.05.1960-25.08.1960
5	Nusret Hasan FİŞEK	Öğretim Üyesi, Tıp Doktoru	25.08.1960-05.09.1960
6	Ragıp ÜNER	Öğretim Üyesi, Tıp Doktoru	05.09.1960-20.11.1961
7	Türkan AKYOL	Öğretim Üyesi, Tıp Doktoru	26.03.1971-13.12.1971
8	Necmi AYANOĞLU	Öğretim Üyesi, Tıp Doktoru	22.09.1980-23.12.1981
9	Kaya KILIÇTURGAY	Öğretim Üyesi, Tıp Doktoru	23.12.1981-13.12.1983

Siyaset dışından atanan 9 Sağlık Bakanı'nın tamamı Tıp Doktoru'dur.

İ İ Ğ

Milletvekili olan Sağlık Bakanları'nın seçim bölgeleri arasında;

İstanbul, İzmir, Samsun, Erzurum, Afyon, Kütahya, Elazığ, Konya, Ankara, Ağrı, Aydın, Balıkesir, Bolu, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Edirne, Gaziantep, Isparta, Kahramanmaraş, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kocaeli, Manisa, Nevşehir, Niğde, Sinop, Tokat, Yozgat illeri bulunmaktadır.

Ğ İ Ğ

ğ

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin ilk Sağlık Bakanı ile birlikte 66 Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nde görev yapan 52 Sağlık Bakanı'nın meslek dağılımında;

- ✓ 10 Profesör, 3 Doçent düzeyinde olmak üzere 41 Tıp Doktoru,
- ✓ 1 Öğretim Üyesi (Matematik Doçenti),
- ✓ 3 İktisatçı,
- ✓ 4 Hukukçu,
- ✓ 1 Eczacı,
- ✓ 1 Ziraat Mühendisi ve
- ✓ 1 Lise mezunu dikkat çekmektedir.

Öğretim Üyesi ve Profesör olan 13 Sağlık Bakanından;

- ✓ Nihat Reşat Belger,
- ✓ Nusret Karasu,
- ✓ Nusret Hasan Fişek,
- ✓ Salih Ragıp Üner,
- ✓ Fahrettin Kerim Gökay,
- ✓ Türkan Akyol,

- ✓ Celal Ertuğ,
- ✓ Necmi Ayanoglu,
- ✓ Kaya Kılıçturgay,
- ✓ Recep Akdağ meslek olarak Tıp Doktoru,

Öğretim Üyesi ve Doçent olan 4 Sağlık Bakanından;

- ✓ Mustafa Kalemlı,
- ✓ Yaşar Eryılmaz,
- ✓ Osman Durmuş Tıp Doktoru'dur.

Doç. Dr. İsmail Karakuyu ise Matematik Doçenti'dir.

ğ
ğ ;

- ✓ 10 İç Hastalıkları,
- ✓ 5 Ruh ve Sinir Hastalıkları,
- ✓ 4 Göğüs Hastalıkları,
- ✓ 4 Genel Cerrahi,
- ✓ 4 Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları,
- ✓ 3 Üroloji,
- ✓ 2 Kadın Hastalıkları ve Doğum,
- ✓ 2 Kulak Burun Boğaz,
- ✓ 1 Biyokimya,
- ✓ 1 Halk Sağlığı,
- ✓ 1 Göz,
- ✓ 1 Enfeksiyon Hastalıkları
- ✓ 1 Bakteriyolog olarak dağılmaktadır. 6 Sağlık Bakanı ise Pratisyen Hekim'dir.

ğ sırasıyla;

1. Hukukçu Selahattin Cizrelioğlu
2. Hukukçu Cengiz Gökçek,
3. İktisatçı Mehmet Aydın,
4. İktisatçı Bülent Akarcalı,
5. Hukukçu Cemil Çiçek,
6. Ziraat Mühendisi Nihat Kitapçı,
7. Hukukçu Halil Şıvgın,
8. İktisatçı Rıfat Serdaroğlu,
9. Eczacı Kazım Dinç,
10. İş İnsanı Nafiz Kurt
11. Matematikçi Doç. Dr. İsmail Karakuyu'dur.

Meslek dağılımları ile Siyasi Parti ilişkisinde; Demokrat Parti, Adalet Partisi, Yeni Türkiye Partisi, Demokratik Sol Parti ile Adalet ve Kalkınma Partisi dönemlerinde görev yapanlar ile siyaset dışından atanan Sağlık Bakanlarının tamamı Tıp Doktoru'dur.

Tıp Doktoru olmayan ilk Sağlık Bakanı 37. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nde 26 Ocak 1974 tarihinde atanan Selahattin Cizrelioğlu olmuştur. İlk kez bir Hukukçu'nun Sağlık Bakanı atanmasıyla Cumhuriyet Halk Partisi döneminde başlayan bu süreç; 21 Temmuz 1977'de Milliyetçi Hareket Partisi'nin Hukukçu Sağlık Bakanı Cengiz Gökçek ile devam etmiştir. 1983-1991 yılları arasındaki Anavatan Partisi Hükümetlerinde görev yapan 7 Sağlık Bakanının 5'i; İktisatçı Mehmet Aydın, İktisatçı Bülent Akarcalı'dan sonra Hukukçu Cemil Çiçek, Ziraat Mühendisi Nihat Kitapçı ve yine Hukukçu Halil Şıvgın'dır.

1991-1997 yılları arasında Doğru Yol Partisi Hükümetleri döneminde atanan 6 Sağlık Bakanının Yıldırım Aktuna ve Doğan Baran dışındaki 4'ü Tıp Doktoru değildir. Bu dönemde; İktisatçı Rıfat Serdaroğlu, Eczacı Kazım Dinç, İş İnsanı Nafiz Kurt ve Matematik alanında Öğretim Üyesi olan İsmail Karakuyu Sağlık Bakanı olarak görev yapmıştır.

Siyaset dışından atanan 9 Sağlık Bakanının tamamı Tıp Doktoru olup yüzde 77'si gibi oldukça yüksek oranını oluşturan 7 Sağlık Bakanı Üniversite Öğretim Üyeliği sonrası bu göreve gelmişlerdir.

1920'den 2020'ye Sağlık Bakanlığı'nın 100.yılında 52 Sağlık Bakanı içinde tek kadın Bakan aynı zamanda ilk kadın Rektör, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Türkan Akyol'dur.

ğ

ğ

Sağlık Bakanlığı sonrasında;

- ✓ Refik Saydam Başbakan,
- ✓ Mustafa Kalemlî Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı,
- ✓ Cemil Çiçek Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve Başbakan Yardımcısı,
- ✓ Faruk Sükan İçişleri, Devlet Bakanlıkları ve Başbakan Yardımcısı,
- ✓ Recep Akdağ Başbakan Yardımcısı,
- ✓ Vefa Tanır Bayındırlık-Orman-Millî Savunma Bakanı,
- ✓ Yıldırım Aktuna Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü
- ✓ Rıfat Serdaroğlu Devlet Bakanı,
- ✓ Rıza Nur Dışişleri Bakanı,
- ✓ Fahrettin Kerim Gökay İmar ve İskan Bakanı,
- ✓ Kemal Demir Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı,
- ✓ Mustafa Kalemlî İçişleri ve Orman Bakanı,
- ✓ Türkan Akyol Devlet Bakanı,
- ✓ Salih Ragıp Üner İçişleri Bakanı,
- ✓ Bülent Akarcalı Turizm Bakanı
- ✓ Mehmet Müezzinoğlu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı olarak görev yapmıştır.

Sağlık Bakanları, görevlerinden önce veya sonra;

- ✓ 15 Uluslararası görev,
- ✓ 10 Vali ve Belediye Başkanı,
- ✓ 6 Başhekim,
- ✓ 5 Sağlık Müdürü,
- ✓ 3 Bürokrat,
- ✓ 2 Rektör olarak çalışmışlardır.

Ş ğ

- ✓ Cevdet Aykan (95)
- ✓ Vefa Tanır (93),
- ✓ Kaya Kılıçturgay (91),
- ✓ Mustafa Kalemlı (77),
- ✓ Bülent Akarcalı (77),
- ✓ Cemil Çiçek (74),
- ✓ Halil Şıvgın (70),
- ✓ Yaşar Eryılmaz (76),
- ✓ Rıfat Serdaroğlu (72),
- ✓ Kazım Dinç (72),
- ✓ Osman Durmuş (73),
- ✓ Recep Akdağ (60),
- ✓ Mehmet Müezzinoğlu (65),
- ✓ Ahmet Demircan (66) halen yaşayan geçmiş dönem Sağlık Bakanları'dır.

Ğ
Ş
Ğ
Ğ
Ğ
Ş

Sağlık Bakanı ortalama görev süreleri, Sağlık Bakanları görevde kalma olasılıkları ile de paralellik göstermektedir. Bu kapsamda, Sağlık Bakanlığı'nın kuruluşunun 100.yılında Sağlık Bakanlarını analiz edilen özel bir çalışma yapılmıştır. Türkiye'de ilk kez yapılan bu çalışma, Sağlık Bakanlarının Görevde Kalma Olasılıkları Araştırması'dır. Araştırma, 100 yıllık dönemde görev yapan Sağlık Bakanlarının, görev sürelerinin analiz edilmesi yoluyla, göreve başladıkları anda altışar aylık dönemler halinde yüzde kaç olasılıkla Bakan olarak devam edebilecekleri olasılığının hesabına yani görevde kalma olasılıklarının yüzdesel olarak belirlenmesine yöneliktir.

Ş
Ş
Ş

Sağlık Bakanlığı'nın 100.yılında 1920-2020 yılları arası Sağlık Bakanlarının Görevde Kalma Olasılıkları Araştırması, 2020 yılı Ocak ayında yapılmıştır. Yapılan analize göre; Sağlık Bakanlığı'nın 100 yılını içeren dönemde göreve gelen bir Sağlık Bakanı için ilk altı ay görevde kalma olasılığı yüzde 89,7, ikinci altı ay görevde kalma olasılığı yüzde 65,5, üçüncü altı ay görevde kalma olasılığı yüzde 44,1, dördüncü altı ay görevde kalma olasılığı yüzde 29,3 olarak bulunmuştur. Bir başka ifadeyle, 1920-2020 arasındaki 100 yıllık tarihinde, Sağlık Bakanlarının göreve geldikleri gün görevde kalma olasılığının yüzde 50'nin altına düşmesi 1 yıl tamamlandıktan sonra yani üçüncü altı aylık dönem içinde gerçekleşmektedir.

ğ ğ ğ

Dönem	Görevde Kalma Olasılığı (Yüzde)
İlk 6 ay	89,7
İkinci 6 ay	65,5
Üçüncü 6 ay	43,1
Dördüncü 6 ay	29,3

Ğ Ğ Ğ
Ş

Benzer Çalışma, 1995 yılında Doktora öğrenciliğim döneminde ve Prof. Dr. Sabahat Tezcan yönetiminde Hacettepe Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı'nda da yapılmıştır. "1920-1995 yılları arası Sağlık Bakanlığı'nın 75 Yıllık Dönemini İçeren Araştırma", bir yıl sonra 1996 yılında, Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu Başkanlığı tarafından hazırlanmakta olan, Geçici Uzman olarak görevlendirildiğim "Ülkemizin Sağlık Sorunları ve Çözüm Önerileri Raporu" 120.sayfasında konu edilmiştir.

1920-1995 arası 75 yıllık dönemde, 52 Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin 41 Sağlık Bakanı için; ilk altı ay görevde kalma olasılığı yüzde 78, ikinci altı ay görevde kalma olasılığı yüzde 48, üçüncü altı ay görevde kalma olasılığı yüzde 34, dördüncü altı ay görevde kalma olasılığı yüzde 24 olarak bulunmuştur. Bu analize göre, Sağlık Bakanlarının görevde kalma olasılığının yüzde 50'nin altına düşmesi ikinci altı aylık dönem içinde gerçekleşmektedir.

ğ ğ ğ

Dönem	Görevde Kalma Olasılığı (Yüzde)
İlk 6 ay	78
İkinci 6 ay	48
Üçüncü 6 ay	34
Dördüncü 6 ay	24

İki Çalışma karşılaştırıldığında; Sağlık Bakanlarının görevde kalma olasılığının yüzde 50'nin altına düşmesi; Sağlık Bakanlığı 75. yılında ikinci altı ayda, Sağlık Bakanlığı'nın 100.yılında ise üçüncü altı ayda gerçekleşmektedir.

75 yılda en uzun Bakanlık yapanlar Refik Saydam ile Hulusi Alataş'tır. Toplam Bakanlıkları 22 yıl 4 ay 28 gündür. Yani 75 yılın yaklaşık yüzde 30'udur.

100 yılda en uzun Bakanlık yapanlar arasına, Sağlık Bakanlığı'nın son yirmi beş yılında aralıklı toplam 11 yıl 4 ay 4 gün süre Sağlık Bakanı olan Recep Akdağ dönemi düşünüldüğünde, Refik Saydam, Hulusi Alataş, Recep Akdağ'ın toplam Bakanlık süresi 33 yıl 9 ay 2 gün olan bu toplam süre de 100 yılın üçte birini aşmaktadır.

Bu sonuçlar; sağlık yöneticileri ile sağlık politikalarındaki devamlılık arasındaki ilişkiyi de ortaya koymaktadır.

Bu ilişki, Sağlık Bakanı görevde kalma olasılığı araştırmasının 75 ve 100 yıllık sonuçlarına da yansımaktadır. Çünkü, Sağlık Bakanı olarak göreve başlayan bir Bakan'ın altı aylık dönemler halinde görevde kalma olasılığının yüzde 50'nin altına düşmesi son 25 yılda altı ay yükselerek ikinci altı aydan üçüncü altı aya çıkmıştır.

1. Akçiçek, E. (2004): Mustafa Kemal Olmak, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul, 2004:307
2. Akdur, R. (1980): Türkiye’de Sağlık Örgütlenmesinin Gelişimi, Türk Tabipleri Birliği Toplum ve Hekim, Sayı: 28, İstanbul, 1980:36-43.
3. Atun, R., Aydın, S., Aran, M., Gurol, I., Chakraborty, S., Sumer, S., Meltem Aran, Nazlioglu, S., Ozgulcu, S., Aydoğan, U., Ayar, B., Dilmen, U. Akdag, R. (2013): Universal Health Coverage in Turkey, The Lancet, Volume 382, Issue 9886, 2013:65-69. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(13\)61051-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(13)61051-X)
4. Atatürk ve Cumhuriyet Döneminde Sağlık Hizmetleri Açık Oturumu, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları Sayı: 431, Ankara, 1982.
5. Aydın, E. (2002): Türkiye Cumhuriyeti’nin Kuruluş Yıllarında Sağlık Hizmetleri, Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi, 31(3), 2002:183-192.
6. Aydın, E. (1995): Atatürk’ün Sağlık Kavram ve Anlayışı, Ankara Tıp Mecmuası, 48, 1995:43-20,
7. Başkan, S. (2018): Siyaset Bilim ve Yargıda Ankara Üniversiteler, Ankara Üniversitesi Yayinevi, Aralık 2016.
8. Başkan, S. (2016): Başkente Yükselen Güneş Ankara Üniversitesi, Ankara Üniversitesi Yayinevi, Aralık 2016.
9. Uz, B. (1954): Milli Sağlık Programı ve Sağlık Bankası Hakkında Etüdler, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti Neşriyatı, No: 177, Ankara, 1954.
10. Çağlayaner, H. (2014); Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Türkiye’de Sağlıkın Çağdaşlaşması, Deomed Yayınları, 2014.
11. Demirtola, H., Atilla, A. (2015): Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi, ISSN 2149-6161, Cilt 1, Sayı 2, 2015:1-17.

12. Dr. Refik Saydam 1881-1942 Ölümünün 40. Yılı Anısına, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Yayını, 1982.
13. Dirican R. (1987): Prof. Dr. Nusret Fişek'in Kitaplaşmamış Yazıları Sağlık Yönetimi, Türk Tabipleri Birliği 1987.
14. Dirican R. (2001): Dr. Behçet Uz (1893-1986) ve Ulusal Sağlık Planı, Toplum ve Hekim, Cilt 16, Sayı 6, Kasım-Aralık 2001: 465. <http://www.buch.gov.tr>
15. Fedai, R. (2019): Sağlıkta Dönüşüm Programının Öncesi: Türkiye'de Sağlık Hizmetlerinin Gelişimi:1923-2003, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8 (2): 2010-2032.
16. Fişek N. (1991): Türkiye Cumhuriyeti Hükümetlerinde Sağlık Politikaları, Toplum ve Hekim, Aralık 1991:48.
17. Karabulut, U. (2007): Cumhuriyetin İlk Yıllarında Sağlık Hizmetlerine Toplu Bir Bakış: Dr. Refik Saydam'ın Sağlık Bakanlığı ve Hizmetleri (1925-1937), Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, 2007:151- 160.
18. Karatepe, M. (2006): Buldanlı Sağlık Bakanı Behçet Uz, Buldan Sempozyumu, 23-24 Kasım 2006.
19. Kaya, M., Birinci, Ş., Kawash, J., Alhaji, R. (Eds.) (2020): Putting Social Media and Networking Data in Practice for Education, Planning, Prediction and Recommendation, ISBN 978-3-030-33697-4, eBook ISBN 978-3-030-33698-1, DOI 10.1007/978-3-030-33698-1, Springer International Publishing.
20. Kökcü, A. T. (2014): Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi Sağlık Politikaları, Türkiye Klinikleri Tıp Etiği, Hukuku, Tarihi Dergisi, 2014; 22(3):98-105.
21. Kose, I., Rayner, J., Birinci, S., Ulgu, M. M., Yilmaz, I., Guner, S. (2019): The Adoption Level of Electronic Health Records in Turkish Hospitals and the Relation with Hospital Sizes, DOI: 10.21203/rs.2.17869/v1
22. Osman, M. (1933); Sıhhat Almanak, İstanbul Kader Matbaası 1933.

23. Öztekin, Z. (1986): Nusret Fişek ile Söyleşi (18 Mart 1986), Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi Başkanı, 3 Kasım 1992.
24. Özsarı, H. (2018): Birinciden On Birinciye Kalkınma Planlarında Sağlık. Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi, ISBN: 1307-2358, 47. Sayı: 2018: 24-27.
25. Özsarı, H., Varlık M. (1998): Sağlık Hizmetlerinin Cumhuriyet Dönemindeki Gelişimi ve Sağlıkta Yeniden Yapılanma, Cumhuriyetin Kazanımları, Cumhuriyet Özel Sayısı III, Yeni Türkiye Medya Hizmetleri Yayını ISSN: 1300-4174, Aralık 1998: 23-24:1996-2021.
26. Öztürk, Y., Günay, O. (1991): Atatürk Döneminin Sağlık Politikası, Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayın No: 2, Kayseri, 1991.
27. Şahinkaya, Y. K. (2007): Tıp Bilimleri Felsefe Doktoru Nusret Hasan Fişek, Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi, ISBN: 1307-2358, 4.Sayı, Eylül Ekim Kasım 2007:102-106.
28. Şehsuvaroğlu, B. (1981): Atatürk'ün Sağlık Hayatı, Hür Yayın, 1981
29. Tokaç, M. (2018): Cumhuriyet Dönemi Sağlık Bakanları ve Sağlık Politikalarında İstikrar, SD Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi, ISBN: 1307-2358, 47.Sayı, Haziran-Temmuz-Ağustos 2018:14-17.
30. Tengilimoğlu, D., Işık, O., Akbolat, M. (2010): Sağlık İşletmeleri Yönetimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
31. Türkiye Devlet Yıllığı, Başbakanlık Basın Yayın Genel Müdürlüğü, Dönmez Ofset Basımevi, Ankara, 1983.
32. Türkiye Sağlıkta Dönüşüm Programı, İlerleme Raporu, Sağlık Bakanlığı, Ağustos 2008, Ankara.
33. Uz, Behçet (1946): Birinci On Yıllık Milli Sağlık Planı, İdeal Basım ve Ciltevi, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sayı:124, Ankara. 1946.

34. Türkiye Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu Başkanlığı Ülkemizin Sağlık Sorunları ve Çözüm Önerileri, Türkiye Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu Başkanlığı, 1996: 120.
35. Üstün Ç. (2007): İzmir'in Sağlık ve Belediye Alanında Ünlü Bir Şahsiyeti: Dr. Behçet Uz, İzmir Sağlık Dergisi, 4. Sayı, Eylül-Ekim 2007:50-51.
36. Yeğinboy, E. Y., Sayın, K. Ş. (2008): Cumhuriyet Döneminden Günümüze Sağlık Politikaları ve Sorunları, 2. Ulusal İktisat Kongresi, 20-22 Şubat 2008, Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF, İktisat Bölümü, İzmir, Türkiye.
37. Yurdakul, Y. (2017): Atatürk'ten Hiç Yayınlanmamış Anılar, Truva Yayınları, ISBN:978-605-9850-65-0, 2017
38. <https://www.istabip.org.tr>, Prof. Dr. Nusret Fişek'in Yaşam Öyküsü, Erişim: 07.11.2019.
39. <https://www.saglik.gov.tr/TR,11492/tarihce.html> Sağlık Bakanlığı Tarihçesi, Erişim:02.11.2019.
40. <http://www.saglik.gov.tr/tr/belge/1-334/bakanlarimiz.html>, Erişim: 02.11.2019.
41. http://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/e_kaynaklar_kutuphane_hukümetler.html, Erişim:05.11.2019.
42. http://www.turkcebilgi.com/saglik_bakanligi/ansiklopedi, Erişim:12.12.2019.
43. <http://www.biyografi.net.tr> Erişim:12.12.2019
44. <http://www.biyografya.com> Erişim:12.12.2019.
45. <http://tr.wikipedia.org> Erişim: 22.01.2020.

- ABD, 57, 58, 73, 74
 Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi, 3
 Adalet Partisi, 9, 22, 99, 101, 106
 Adalet ve Kalkınma Partisi, 9, 22, 99, 103, 106
 Adnan Adıvar, 15, 19, 20, 26, 29, 30, 34
 Afganistan, 74
 Afyonkarahisar, 63, 82, 104
 Ağrı, 31, 73, 104
 Ahmet Demircan, 90, 108
 Albert Einstein College, 73
 Ali Nafiz Körez, 26, 44, 93, 100
 AMATEM, 74
 Anavatan Partisi, 9, 22, 99, 102, 106
 Ankara, 13, 15, 22, 25, 37, 41, 43, 46, 47, 48, 52, 53, 55, 57, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 70, 71, 72, 79, 80, 81, 82, 84, 104, 107, 113, 115, 116
 Ankara Valiliği, 15
 Atatürk, 11, 15, 19, 25, 31, 32, 42, 45, 73, 85, 90, 113, 115, 116
 Avrupa Parlamentosu, 60, 69
 Aydın, 35, 36, 104, 113
 Bafra, 80, 81
 Bakırköy, 74
 Balıkesir, 83, 104
 Bandırma, 83
 Behçet Uz, 39, 93, 97, 113, 114, 116
 Bergama, 77
 Berlin Üniversitesi, 30
 Bern, 51
 Beyşehir, 36
 Birinci Dünya Savaşı, 45
 Bolu, 52, 104
 Bolvadin, 82
 Böküzade Süleyman Sami, 49
 Brüksel, 60, 69
 Bursa, 37, 62, 88, 104
 Bülent Akarcalı, 22, 23, 27, 69, 96, 106, 108
 Canan Konuk, 17
 Celal Ertuğ, 27, 61, 95, 96, 100, 105
 Cemil Çiçek, 21, 22, 23, 70, 95, 106, 107, 108
 Cengiz Gökçek, 22, 62, 95, 106
 Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, 3, 83, 88, 91
 Cevdet Aykan, 27, 58, 96, 100, 108
 Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu Başkanlığı, 16, 110, 116
 Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, 20, 22, 28, 104
 Cumhuriyet Halk Partisi, 9, 22, 99, 100, 106
 Cumhuriyet Senatosu, 48, 49, 54, 60, 61, 64
 Çağatay Güler, 17
 Çankırı, 84
 Çatalzeytin, 83
 Çine, 64

Çocuk Esirgeme Kurumu, 30, 69
Demokrat Parti, 9, 22, 30, 99, 100,
106
Demokratik Sol Parti, 9, 22, 99,
102, 106
Devrek, 55
Dış Ekonomik İlişkiler Konseyi, 91
Diyarbakır, 50, 60, 104
Doğan Baran, 28, 56, 79, 95, 97,
102, 107
Doğru Yol Partisi, 9, 22, 99, 102,
107
Doğubeyazıt, 73
Dünya Sağlık Teşkilâtı, 48, 55
Edirne, 88, 104
Ege Üniversitesi, 77, 82
Ekrem Hayri Üstündağ, 26, 38, 43,
93, 97, 100
Elazığ, 61, 104
Eppendorf Hastanesi, 68
Erbaa, 58
Erzurum, 31, 45, 46, 54, 71, 85,
104
Fahrettin Kerim Gökay, 23, 27, 51,
101, 105, 107
Fahrettin Koca, 28, 76, 91
Faik Çelik, 17
Faruk Sükan, 23, 27, 53, 96, 101,
107
Fransa, 30, 33, 57
Fransız Hastanesi, 43
Gazi Üniversitesi, 84
Gaziantep, 62, 104
Gelibolu, 30

Gülhane Askeri Tıp Akademisi,
33, 48, 87
Gümölcine, 88
Gümüşhane, 3, 15
Hacettepe Tıp Fakültesi, 16, 110
Hacettepe Üniversitesi, 3, 47, 58,
81, 83
Halide Edip, 30
Halil İbrahim Özsoy, 28, 82, 102
Halil Şıvgın, 16, 22, 28, 56, 72, 93,
95, 102, 106, 108
Hamburg, 68
Hamid Bey, 30
Harvard Üniversitesi, 47, 85
Haseki, 88
Haydar Sur, 14, 16, 18
Hulusi Alataş, 20, 21, 26, 34, 36,
38, 93, 94, 95, 97, 100, 111
Hulusi Behçet, 39
Isparta, 49, 81, 104
İcra Vekilleri Heyeti, 25, 30, 31,
32
İngiltere, 30, 58
İsmail Karakuyu, 16, 28, 81, 96,
97, 102, 105, 106, 107
İspir, 85
İstanbul, 1, 2, 3, 14, 18, 30, 31, 33,
35, 36, 37, 41, 42, 43, 45, 46,
47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54,
55, 57, 58, 59, 60, 61, 63, 64,
65, 67, 69, 70, 73, 74, 78, 81,
83, 88, 91, 104, 113, 115
İstanbul Üniversitesi, 3, 42, 47, 51,
58, 59, 60, 61, 64, 67, 70, 73,
74, 78, 81, 83, 91

- İzmir, 36, 39, 43, 45, 57, 66, 69, 77, 104, 116
- Johns Hopkins Üniversitesi, 4, 16, 22, 47
- Kabil, 74
- Kandıra, 78
- Karakol Cemiyeti, 30
- Kaya Kılıçturgay, 27, 56, 66, 93, 103, 105, 108
- Kazım Dinç, 22, 28, 78, 95, 96, 102, 106, 107, 108
- Kemal Demir, 23, 38, 52, 56, 93, 95, 97, 100, 107
- Kemalî Bayazıt, 26, 41, 93, 97, 100
- Kerkük, 45
- Kırıkkale, 84, 104
- Kızılay, 32, 42, 45, 46
- King's College, 85
- Kocaeli, 78, 104
- Konya, 36, 53, 59, 91, 104
- Kula (Manisa), 44
- Kuva-yi Milliye, 35
- Kütahya, 63, 68, 81, 104
- Londra Konferansı, 42
- Lozan, 32, 33, 42
- Lütfi Kırdar, 27, 45, 93, 100
- Manisa, 44, 45, 104
- Marmara Üniversitesi, 2
- Mazhar Germen, 20, 26, 34, 35, 96, 100
- Medipol Üniversitesi, 91
- Mehmet Aydın, 15, 22, 27, 56, 67, 93, 102, 106
- Mehmet Müezzinoğlu, 16, 23, 76, 88, 93, 97, 107, 108
- Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane, 33
- Mete Tan, 27, 56, 63, 78, 95, 100
- Milliyetçi Hareket Partisi, 9, 22, 99, 101, 106
- Mondros Anlaşması, 30
- Montefiore Hastanesi, 73
- Mustafa Güven Karahan, 28, 83, 96, 102
- Mustafa Kalemli, 23, 56, 68, 105, 107, 108
- Mustafa Kemal, 11, 15, 25, 31, 113
- Münif İslamoğlu, 27, 64, 95, 96, 101
- Nafiz Kurt, 21, 22, 28, 80, 95, 96, 97, 102, 106, 107
- Necmi Ayanoğlu, 27, 56, 65, 103, 105
- Newyork, 73
- Niğde, 79, 104
- Nihat Kitapçı, 22, 71, 106
- Nihat Reşat Belger, 26, 42, 96, 100, 105
- Nusret Hasan Fişek, 16, 21, 22, 47, 95, 105, 114, 115, 116
- Nusret Karasu, 27, 46, 96, 97, 103, 105
- Osman Edip Somunoğlu, 27, 54, 101
- Osman Durmuş, 21, 28, 76, 84, 93, 94, 101, 105, 108
- Osmanlı Meclis-i Mebusanı, 33
- Paris Tıp Fakültesi, 42
- Preveze, 43
- Prof. Dr. Wietin, 33
- Recep Akdağ, 21, 23, 28, 76, 85, 86, 93, 94, 95, 97, 103, 105, 107, 108, 111

- Refik Saydam, 19, 20, 21, 23, 26, 29, 30, 31, 32, 34, 36, 38, 40, 93, 94, 95, 97, 100, 103, 107, 111, 114
- Rıfat Serdaroglu, 22, 77, 95, 106, 107, 108
- Rıza Nur, 20, 23, 26, 29, 32, 33, 34, 103, 107
- Ruşen Eşref Ünaydın, 42
- Sabahat Tezcan, 16, 17, 110
- Sadi Konuk, 20, 26, 34, 37, 100
- Sakarya Meydan Muharebesi, 32, 33
- Salih Ragıp Üner, 23, 17, 48, 103, 105, 108
- Samsun, 31, 37, 67, 71, 80, 90, 104
- Selahattin Cizrelioğlu, 22, 60, 106
- Semih Baskan, 17
- Sıhhiye ve Muavenet-i İçtimaiye Vekâleti, 13, 15, 19, 25
- Silvan, 50
- Sinop, 33, 104
- Sivas, 31, 47
- survival analysis, 16, 109
- Süleyman Suat Seren, 27, 49, 96, 101
- Sürmene, 52
- Şişli Etfal Hastanesi, 74
- Tavşanlı, 68
- TBMM, 20, 26, 28, 30, 31, 33, 35, 36, 37, 39, 41, 44, 48, 53, 59, 60, 61, 62, 68, 69, 70, 71, 76, 79, 80, 82, 83, 88, 90
- Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, 30
- Tokat, 58, 104
- Trabzon, 54
- Türkan Akyol, 22, 23, 57, 96, 103, 105, 107
- Türk Eczacıları Birliği, 40, 44, 50, 79, 80
- Türk Kızılayı, 52
- Türk Pediatri Kurumu, 91
- Türk Tabipleri Birliği, 39, 43, 44, 50, 91, 113, 114, 115
- Türkiye Büyük Millet Meclisi, 7, 13, 15, 19, 23, 25, 29, 30, 32, 34, 107
- TÜSİAD, 4
- Üsküdar Üniversitesi, 14, 16
- Vakıf Üniversite Hastaneleri Derneği, 91
- Van, 79
- Vedat Ali Özkan, 27, 38, 55, 56, 93, 97, 101
- Vefa Tanır, 23, 27, 59, 95, 97, 101, 107, 108
- Viyana, 74
- Yalova Kaplıcaları, 42
- Yassıada, 45
- Yaşar Eryılmaz, 28, 73, 95, 96, 102, 105, 108
- Yeni Türkiye Partisi, 9, 22, 99, 101, 106
- Yıldırım Aktuna, 16, 23, 28, 56, 74, 93, 97, 102, 107
- Yozgat, 70, 72, 104
- Yusuf Azizoglu, 27, 50, 101
- Zibefçe, 33